

Møte onsdag den 4. november kl. 10President: **Hans J. Røsjorde**

Dagsorden (nr. 11):

1. Spørretime
 - muntlig spørretime
 - ordinær spørretime (nr. 3)
2. Referat

Sak nr. 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjeringsmedlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- utenriksminister Knut Vollebæk
- statsråd Ragnhild Queseth Haarstad
- statsråd Dag Jostein Fjærvoll
- statsråd Hilde Frafjord Johnson

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

En del representanter har meldt seg på forhånd med ønske om å få stille spørsmål. De representanter som i tillegg til disse er interessert i å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. – Takk.

Da starter vi med første hovedspørsmål, fra representanten Per Ove Width.

Per Ove Width (Frp): Jeg har et spørsmål til forsvarsministeren. Det har oppstått tvil vedrørende fortsatt norsk militær tilstedeværelse i Libanon etter at vi nå trekker tilbake den norske bataljonen i UNIFIL. Mitt konkrete spørsmål til forsvarsministeren er derfor: Foreligger det et norsk tilbud til FN om at Norge skal kunne stille med et personell på opptil 200 personer for fortsatt tjeneste i UNIFIL-styrken i Libanon?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Svaret kunne egentlig ha vært ganske kort, og vært ja, men la meg dra en litt lengre bakgrunn for et så kort svar.

FNs sikkerhetsråd har nylig formelt besluttet at India skal overta NORBATTs ansvarsområde i UNIFIL og de dertil tilhørende sentrale funksjoner. Norge har ikke fått noen forespørsel om bruk av styrken på 200 personer, som vi tilbød FN i forbindelse med Regjeringens beslutning i juni om å terminere vårt bataljonengasjement i UNIFIL. Dette henger antakelig sammen med at FN ønsker å gjennomføre et prinsipp der deltakelse i sentrale funksjoner er knyttet til deltakelse i bataljonsfunksjoner. Vårt tilbud til FN står imidlertid ved lag inntil Regjeringen i konsultasjon med Stortinget finner det hensiktsmessig å trekke dette tilbudet tilbake.

Overføring av ansvaret fra NORBATT til INDIBATT vil finne sted den 28. november, og den norske uttrekningen vil være fullført i begynnelsen av desember. En håndfull norsk personell vil forbli i UNIFIL for å støtte inderne i begynnerfasen samt å avslutte de administrative delene av vårt engasjement, slik at svaret er igjen: Ja, vårt tilbud om et personell på 200 står ved makt.

Per Ove Width (Frp): Jeg takker for svaret. Det må da forstås slik at det er derfor det i øyeblikket ikke foregår noen rekruttering av slikt personell. Hvis det skulle vært gjort, er det tydeligvis noen som ikke gjør jobben sin. I tilfelle det skal rekrutteres personell, må jeg spørre: Når skal disse enkeltpersonene – det er jo snakk om enkeltpersoner, det er ikke snakk om en samlet enhet – være rekruttert og klare til innsats, hvordan er det tenkt finansiert, og hva er eventuelt styrkens konkrete oppgave?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Når det gjelder Libanon-engasjementet, har jeg nettopp redegjort for det. Det pågår ingen rekruttering til akkurat dette, fordi FN ikke har rettet noen forespørsel til oss om å delta. Vi har derimot tenkt å bruke en del av det personellet vi har i Libanon, i Makedonia. Deres seks måneders engasjement vil bli forlenget i et nytt seks måneders engasjement for dem som anbefales for det vi kaller «rekap». Vi har nettopp foreslått også for Stortinget å vedta å utvide engasjementet for personell i Makedonia fra 40 til 160, med et nytt og utvidet mandat. Og når det gjelder dette området, er det også foreslått finansiering, som ligger i dette hus, for første halvår 1999.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Haakon Blankenborg (A): Eg skal få stille eit spørsmål til utanriksministeren. På eit møte med EU i juli skreiv Regjeringa under den såkalla veterinæravtala, og denne avtala gjer at Norge vil kontrollere maten som blir importert frå EU, på ein ny måte. Eg har sett at enkelte prøver å få det til å sjå ut som om Regjeringa ikkje har bestemt seg i denne saka, men det må vere feil.

Regjeringa skreiv under avtala med EU med atterhald om tilslutning frå Stortinget, ikkje med atterhald om tilslutning frå seg sjølv. Eg går derfor ut frå at det ikkje kan herske tvil om at Regjeringa framleis meiner det ho meinte i sommar då denne avtala vart underskriven, og at vi dermed kan stadfeste at Regjeringa er ein truverdig forhandlingspartner for internasjonale organisasjonar.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Ja, man kan stadfeste at Norge og også denne regjeringen er en troverdig forhandlingspartner, og det er riktig at vi var med på et vedtak i EØS-komiteen den 17. eller 18. juli i år under forutsetning av Stortingets samtykke. Nå er selve saken til behandling i Regjeringen, det er en pakke, som det ikke vil være naturlig å gå inn på i detalj. Som jeg har orientert Stortinget om tidligere, prøvde Regjeringen å reforhandle denne avtalen i fjor høst. Det var ikke mulig, og vi orien-

(Utenriksminister Vollebæk)

terte da også Stortinget om at vi ville komme tilbake med et samlet opplegg som også inneholdt nasjonale tiltak, som gjorde at vi syntes dette kunne være forsvarlig.

Håkon Blankenborg (A): Eg er glad for å få stadfesta at Regjeringa står fast på det ho har informert Stortinget om, at det ikkje kan herske nokon tvil i denne sammenhengen, og at dei forsøka som er gjorde utafor Regjeringa på å få det til å framstå som om Regjeringa ikkje står fast på det som er avtala med EU, er feil. Dermed ser eg òg det spørsmålet som oppklara.

Presidenten: Ønsker statsråden å svare?

Utenriksminister Knut Vollebæk: I og med at spørsmålet er oppklart, går jeg ut fra det ikke er noen grunn til å svare. (Latter i salen)

Presidenten: Det var også det presidenten antok.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Da er jeg enig med presidenten.

Presidenten: Dag Terje Andersen – til oppfølgings-spørsmål.

Dag Terje Andersen (A): Utenriksministeren bekrefte at Regjeringen står ved avtalen som er framforhandlet, men fra enkelte av regjeringspartiene er det gitt inntrykk av at den avtalen som nå blir omtalt, vil skade folkehelsen – i hvert fall innebære en risiko for folkehelsen. Selv om jeg har forståelse for at utenriksministeren nå ikke kan gå konkret inn på de kompensatoriske tiltak, så var slike tiltak forespeilet allerede av den forrige regjeringen. Jeg vil tro at de to regjeringene er på linje. Jeg må få lov til å spørre utenriksministeren om han anser at avtalen som foreligger, med de kompensatoriske forslag, altså om kontrolltiltak i Norge, fullt ut trygger matvaresikkerheten, eller om det er slik at denne regjeringen vil sette matvaresikkerheten og dermed folks helse i fare.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Alle de tre regjeringspartiene gikk imot avtalen da den ble drøftet i Stortinget. Saken var oppe til behandling i januar 1997. Da var det et flertall i Stortinget som bad Landbruksdepartementet arbeide videre med en utvidelse av EØS-avtalen og komme tilbake til Stortinget med dette. Men Regjeringen syntes, i tråd med de tre regjeringspartiene, at avtalen ikke var god nok, og synes fortsatt ikke det, og derfor prøvde vi å reforhandle den. Men med de nasjonale tiltakene vi vil legge frem, vil Regjeringen selvsagt kunne forsvare det samlede opplegg man vil komme tilbake til Stortinget med. En regjering kommer ikke til Stortinget med noe den ikke kan forsvare. Avtalen som sådan prøvde vi å reforhandle. Vi fikk ikke reforhandlet den, og som jeg har orientert Stortinget om, ville vi derfor kompensere dette med nasjonale tiltak. Om den forrige regjeringen ville hatt like gode tiltak, gjenstår å se. Regjeringen vil komme med svært gode tiltak.

Dag Terje Andersen (A): Er det mulig å få oppklart en åpenbar misforståelse?

Presidenten: Det er det ikke anledning til.

Dag Terje Andersen (A): Det var synd. (Latter i salen)

Presidenten: Den må da hvile fortsatt. Vi går til neste hovedspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Mitt spørsmål går også til utenriksministeren, og det dreier seg om vårt forhold til Europa – særlig på det økonomiske området. Det foregår nå en voldsom aktivitet i EU som på mange måter forandrer Europas økonomiske arkitektur. Dette har Norge valgt å stå utenfor. Det respekteres av alle, både av dem som var av en ja-oppfatning og dem som var av en nei-oppfatning i Norge. Nettopp derfor kreves det stor utenrikspolitisk aktivitet fra Norge både for å sikre beredskap og sikre seg kontaktnett og muligheter for å påvirke en slik prosess i retning av norske nasjonale interesser. Mitt spørsmål dreier seg altså ikke – for å få klargjort det – om valutapolitikk; der er regimet fastlagt med et bredt flertall i Stortinget. Det dreier seg heller ikke om det som stod i revidert nasjonalbudsjett i vår, som utenriksministeren vil være kjent med, om virkningene for Norge av den økonomiske og monetære union. Det er en ren teknisk gjennomgåelse, den inneholder ingen politikk på området. Mitt spørsmål til utenriksministeren er derfor: Hvilke vurderinger har han av Norges muligheter for politisk å oppnå avtaler på det økonomiske og monetære området som bedre sikrer stabilitet i norsk økonomisk politikk?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror det er viktig å slå fast at vårt forhold til EU er mangslungent, som spørreeren er inne på. Vi har et bredt kontaktnett innad i EU, som omfatter de økonomiske spørsmålene gjennom våre EØS-avtaler, men også de politiske gjennom de politiske kontakter vi har i Europa.

Når det gjelder de mer valutariske spørsmål, er det et ansvar som i Regjeringen i hovedsak tilligger finansministeren. Men det er klart at dette også går inn på de politiske områdene, og derfor er dette et spørsmål som Regjeringen arbeider aktivt med. Jeg synes det er galt av spørreeren å si at det som står i revidert nasjonalbudsjett, bare er en teknisk beskrivelse. Det er ikke riktig. Det er en redegjørelse for synspunkter som Regjeringen har, og for situasjonen, og gjør det klart at dette er et spørsmål som Regjeringen følger nøye.

Som spørreeren vil være kjent med, skal alle de nordiske stats- og finansministre møtes på søndag for å drøfte økonomiske og valutariske spørsmål i forhold til EU. Statsministeren har sagt at han gjerne orienterer Stortinget etter det, og jeg synes det er naturlig at dette blir fulgt opp på den måten.

Per-Kristian Foss (H): Jeg konstaterer at utenriksministeren ikke har noen vurderinger av det han selv omtalte

som det politiske området. Jeg erkjenner at valutariske spørsmål er valutariske spørsmål og hører normalt inn under finansministerens ansvarsområde. Men skal man her oppnå politiske avtaler, er jeg enig med utenriksministeren i at da er det det politiske området. Jeg konstaterer også at Regjeringen følger dette nøye, men det ser jeg vel ikke akkurat som noen typisk politikk, det er mer en teknisk beredskap. Jeg spør igjen: Hva er utenriksministerens vurdering av mulighetene vi har for gjennom *politiske* kontakter og på det *politiske* området å oppnå noe som sikrer større stabilitet økonomisk og utenrikspolitisk for oss?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Det er ikke riktig som spørteren sier, eller i hvert fall slik jeg opplever at han antyder, at vi mangler politiske kontakter. Vi har løpende politiske kontakter som betyr mye for Norge. Men det er klart at hvis vi ser på de valutariske spørsmål og det som vi har merket nå i det siste med presset mot kronen, så dreier det seg om noe langt mer og noe mer omfattende enn bare politiske kontakter. Vi drøfter ikke de spørsmålene bare gjennom politiske kontakter. Jeg synes det er galt å si at det ikke er en aktiv holdning når de nordiske stats- og finansministre skal drøfte dette allerede nå på søndag og statsministeren har tilbudt seg å komme tilbake til Stortinget umiddelbart etter dette.

Presidenten: Øystein Djupedal – til oppfølgings-spørsmål.

Øystein Djupedal (SV): I de siste dager har særlig to partier her i Stortinget, Høyre og Arbeiderpartiet, ønsket å dra i gang en ny debatt om EU-medlemskap, knyttet nå for første gang til euro. Mitt spørsmål til utenriksministeren er som følger: Hvis man skulle tenke seg et nærmere økonomisk samarbeid mellom den norske krone og euro, altså mellom den norske sentralbank og EUs nye sentralbank fra 1. januar, så er det vel vanskelig å tenke seg at ikke et slikt samarbeid også ville inneholde politiske konsesjoner. Det er vel vanskelig å tenke seg at dette vil være et rent økonomisk forhold der EU skal stille opp for den norske krona, slik enkelte i den norske debatten later til å innbille seg. Mitt spørsmål er: Er utenriksministeren enig i at en nærmere norsk tilknytning til euroen ikke er et teknisk spørsmål, men et politisk spørsmål, og er utenriksministeren også enig i at hvis man ønsker en nærmere tilknytning, så er Norge ikke villig til å gi konsesjoner i slike samtaler?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg synes det er galt av meg i og med at dette igjen dreier seg om valutariske spørsmål – og ikke minst ut fra de konsekvenser vi vet uttalelser i denne sal har hatt for den norske kronens stilling – å gå inn på spekulasjoner, enten det er om politiske eller økonomiske spørsmål i forbindelse med den norske kronens stilling og tilknytning til euro. Jeg vil gjerne gjenta det jeg tidligere har sagt: De nordiske stats- og finansministre skal drøfte dette spørsmålet førstkommende søndag, og statsministeren har sagt seg villig til å redegjøre for Stortinget om dette etterpå.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Bjørn Tore Godal (A): Jeg har et spørsmål til forsvarsministeren: Vi står nå som kjent overfor betydelige endringer på eiersiden i norsk forsvarsindustri. Ifølge næringsministeren opprettes det en felles eid nordisk ammunisjonsprodusent – Nammo AS – som vil ha utenlandsk aksjemajoritet. I dette selskapet vil forsvarsdivisjonen ved Raufoss inngå, men Raufoss vil kun ha en eierandel på 45 pst. Det er som kjent også inngått en intensjonsavtale om salg av statens aksjer, som er i majoritet nå, som kjent, i Norsk Jetmotor til Volvo Aero Corporation.

Næringsministeren har tidligere i en spørretime framhevet at Raufoss-fusjon er i samsvar med nasjonal strategi for norsk forsvarsindustri, slik den er beskrevet bl.a. i St.prp. nr. 59 for 1997-98. Der heter det bl.a.:

«Staten er tungt inne i sentrale deler av norsk forsvarsindustri. Denne posisjon på eiersiden vil kunne brukes – gitt at den vedvarer – til å påvirke samarbeidskonstellasjoner og strategiske valg.»

Det er helt på det rene at forutsetningen om salg (presidenten klubber) ikke er drøftet i Stortinget. Hvilke strategiske vurderinger har forsvarsministeren og Regjeringen gått inn på her, og hvorfor er saken ikke forelagt Stortinget?

Presidenten: Presidenten minner om taletidsbegrensningen.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Som det vil være kjent, er det minst tre statsråder som er berørt av akkurat det spørsmålet Bjørn Tore Godal nå reiste. Det vil være utenriksministeren, som har ansvaret for den eksporttekniske del og den eksportmessige vurdering i forbindelse med forsvarsmateriell, det vil være næringsministeren, som er den ansvarlige statsråd inntil nå, og det vil være forsvarsministeren, som vil ha en del synspunkter – i høyeste grad – når det gjelder selve produksjonen og tilgjengelighet på våpensiden.

Nærings- og handelsministeren har redegjort for de selskapsmessige sider ved at tre nordiske ammunisjonsprodusenter har etablert et felles selskap – Nammo.

Når det gjelder spørsmål om eksportkontroll, kan jeg bekrefte at nasjonale lovverk og regler fortsatt vil gjelde for produksjonsenhetene og eksport fra disse i de tre landene. Selskapskonstruksjonen er ment å føre til effektivisering. Som følge av dette kan det bli aktuelt å levere komponenter fra søsterbedrifter i andre nordiske land til sluttprodukter i ett av landene.

På generelt grunnlag vil jeg for øvrig vise til at det har skjedd en utvikling i retning av integrasjon av det flernasjonale samarbeidet om utvikling og produksjon av forsvarsmateriell. Retningslinjene for eksportkontroll har regler for delleranser. Jeg viser der til St.meld. nr. 43 for 1997-98. Fra forsvarsministerens vurdering er det ikke på det nåværende tidspunkt ting som tyder på at Nammo-konsentrasjonen er til skade for norsk forsvarsindustri og det behovet Forsvaret har for tilgjengelighet til utstyr og materiell.

Bjørn Tore Godal (A): Jeg må gjenta at det har vært en sentral del av vår strategi at en skal bruke statens eierposisjon til å påvirke strategiske valg. Og når man så selger ut statens interesser på den måten, fratar man seg selvsagt muligheten til det. Man kan f.eks. godt tenke seg at børssnoterte selskaper i Finland og Sverige inngår i andre og bredere allianser som fullstendig vil frata norske nasjonale myndigheter det virkemiddel som ligger nedfelt i det norske virkemiddelapparatet. Da er igjen spørsmålet: Har Regjeringen gått inn i en vurdering av det på bredere grunnlag, og hvorfor er saken ikke forelagt Stortinget?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Til den første del av spørsmålet: Dette vil være en av de vurderingene som til sist gjøres i Regjeringen når dette er en sak for Regjeringen som kollegium og ikke bare en sak som går på næringsministerens behandling av selve omstruktureringen knyttet til Raufoss.

Når det gjelder den andre del av spørsmålet, vil dette bli løpende vurdert. Jeg vil tro at den minister som har det formelle ansvar for saksbehandlingen, vil redegjøre overfor Stortinget for sitt standpunkt i behandlingsspørsmålet.

Presidenten: Jan Johnsen – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Johnsen (H): Det er et spørsmål til forsvarsministeren. Det skal nå leveres anbud på seks fregatter, og det er sagt til fast pris....

Presidenten: Presidenten gav hr. Johnsen ordet til et oppfølgingsspørsmål, og så vidt presidenten kan oppfatte, går spørsmålet nå i en helt annen retning, med mindre man går inn på det som var hovedspørsmålet tema, nemlig industrialliansen.

Jan Johnsen (H): Ja, jeg forstår det slik at det absolutt har med industri å gjøre det jeg skal spørre om.

Presidenten: Presidenten vil antyde at dersom spørsmålet ikke går på det som var temaet for hovedspørsmålet, må representanten frafalle oppfølgingsspørsmålet.

Jan Johnsen (H): Kan jeg få lov å stille spørsmålet, og så kan ministeren eventuelt avvise det?

Presidenten: Da går jeg ut fra at vi kan gjøre det på denne måten: Hr. Johnsen stiller spørsmålet, og så får minsteren avgjøre om han finner grunnlag for å svare.

Jan Johnsen (H): Takk.

Det går nå ut en beskjed fra Forsvarsdepartementet om at det skal leveres anbud med fast pris på seks fregatter. Det er det litt vanskelig for bl.a. norsk industri å forholde seg til. Vil forsvarsministeren sørge for at fast pris ikke bindes før detaljspesifikasjoner er klarlagt for disse fregattene?

Presidenten: Det gikk som presidenten ante. Ønsker forsvarsministeren ordet?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Forsvarsministeren vil iallfall forsøke å svare på spørsmålet.

Det er helt riktig at vi er inne i en fase hvor vi skal innhente fastpristilbud hos de tre leverandørene som nå står igjen på fregattprosjektet etter «shortlisting», nedkutting, i sommer. Her har vi gjort det slik at to utenlandske leverandørers tilbydere er igjen, og den norske gruppen er tatt med i hele prosessen fram til i dag. Denne gruppen vil fortsette å være med helt til anbudsfristen går ut omkring 1. mars neste år.

Når det gjelder spørsmålet om fast pris og totalkonsept, er det statsrådets mening at forsvarsbudsjettets ressurser, og noen vil si knappe ressurser, må utnyttes maksimalt til det materiellet vi skal kjøpe, samtidig som vi har fordelene for norsk industri i tankene. Det vil være slik at selv om det var en utenlandsk bedrift som fikk hovedkontrakten, vil det være et krav om 100 pst. gjenkjøp hos norsk industri, og det vil komme også norske arbeidsplasser til gode.

Presidenten: Etter denne runde finner presidenten det nødvendig å understreke at når det gjelder oppfølgingsspørsmål, skal de være knyttet opp i samme retning som hovedspørsmålet. Presidenten håper på et bedre samarbeid enn hva presidenten mener var resultatet av denne runden.

Vi går til neste hovedspørsmål.

Erik Solheim (SV): Her er det samarbeidet i Regjeringen som vil bli satt på prøve, for mitt spørsmål sorterer både under utenriksminister og bistandsminister. Det viktigste for meg er et klokt svar, ikke hvem av dem som svarer.

Spørsmålet dreier seg om situasjonen i Kongo, som har vært oppe her tidligere. Den manglende internasjonale oppmerksomheten og marginaliseringen av Afrika er nå så frapperende at det grenser til ren rasisme. Det er knapt et ord om Kongo i norsk presse. Hvis konflikten i Kongo hadde foregått i Asia eller Europa, hadde det vært førstesidestoff hver eneste dag. Dette er en konflikt som kan destabilisere hele Sentral-Afrika, og som i det lange løp kan gjøre norsk bistand til bortimot ti land i området meningsløs.

Spørsmålet er: Vil Regjeringen nå legge press på det kjernelandet som må presses for å stoppe den utenlandske innblandingen i Kongo, dvs. Zimbabwe, hvor presidenten driver krig hundrevis av mil fra sitt territorium og ut fra det som kan virke som snevre, økonomiske egeninteresser? Mitt spørsmål er videre: Vil Regjeringen nå gjøre det klart overfor Zimbabwe at det ikke blir noen ytterligere forhandlinger om norsk bistand før Zimbabwes tropper er trukket ut av Kongo?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Utviklings- og menneskerettighetsministeren vil gjerne svare på spørsmålet fra representanten Solheim.

Jeg deler representanten Solheims bekymring for situasjonen i Kongo, og jeg deler også hans kritikk av manglende oppmerksomhet om denne konflikten både i norske medier og i norsk offentlighet og europeisk offentlighet for øvrig. Det er ingen tvil om at det er behov for et vesentlig større engasjement internasjonalt for dette. Det er også grunnen til at utenriksministeren nylig, denne uken, har sendt et brev til FNs generalsekretær og til generalsekretæren i OAU, Salim Salim, for å be FN, FNs generalsekretær særlig, om å gjøre en mer aktiv innsats i forhold til konflikten. Vi ser det nå slik at det er veldig få internt i regionen som vil klare det kunststykket det er å balansere dette, slik at man kan få en varig løsning. Det er viktig at det kommer sterke krefter utenfra, som f.eks. gjennom FNs og OAUs generalsekretærer.

Når det så gjelder de vurderingene som representanten Solheim har, om at det kun er Zimbabwe som er en vesentlig aktør og årsak, tror jeg og Regjeringen at bildet er vesentlig mer komplekst enn som så. Det vi har gjort, og det vi nå gjør løpende, er å foreta démarche overfor hvert land som er involvert i konflikten, og appellere til fred og til å finne en politisk og diplomatisk løsning. Det skjer denne uken. Vi legger fra norsk side et press på alle, men vi legger også et betydelig press på Zimbabwe i dette spørsmålet.

Erik Solheim (SV): Zimbabwe har et helt særlig ansvar fordi de altså kriger mer enn mange hundre mil fra sitt eget territorium, og ut fra det som kan virke som helt snevre egeninteresser. Det er nå meldt at Angola vurderer å trekke sine styrker ut av Kongo. Det vil i så fall være en veldig positiv utvikling. Men jeg vil gjenta spørsmålet om man ikke bør legge et særskilt press på Zimbabwe og gjøre det klart for Zimbabwes myndigheter at Norge ikke kan bruke store bistandsmidler i Zimbabwe i årene framover så lenge Zimbabwes president mener det er riktig ikke bare å ha styrker i Kongo, men sågar trappe opp Zimbabwes styrker i et område hvor Zimbabwe ikke har noen som helst interesser av strategisk, militær eller sikkerhetsmessig art.

Jeg vil også spørre om man nå vil ta opp med kongolesiske myndigheter de rapportene som er kommet fra FN-systemet om massakre på tutsier i Kongo, og den nye grunnloven, som nå er til høring i Kongo, som vil gjøre at mennesker som har bodd i Kongo i mer enn 100 år, ikke lenger skal regnes som kongolesiske statsborgere.

Statsråd Hilde Frøfjord Johnson: Når det gjelder bistandsspørsmålet, kan jeg opplyse representanten Solheim om at det etter planen skulle ha funnet sted forhandlinger om den fremtidige bistand med Zimbabwe. Det vi nå gjør, er å redusere dette til kun en landgjennomgang, hvor hovedvekten også vil ligge på appellen til Zimbabwe i forhold til å finne en fredelig og diplomatisk løsning på konflikten i Kongo, slik at vi følger opp også i forhold til bistand. Når det gjelder de konkrete tiltak, står vi i nært samarbeid og konsulterer med giverland i forhold til vurderingen av hvorvidt dette nå skal få konsekvenser for norsk bistand. Her har vi ikke funnet grunn

til å trekke bastante konklusjoner ennå, men det er altså slik at det allerede i forhold til det forestående møte skjer endringer i programmet når det gjelder Zimbabwe.

Så til de spørsmål som gjelder massakrer og menneskerettighetsbrudd i Kongo. Dette er selvfølgelig spørsmål vi vil ta opp i egnede fora.

Presidenten: Vi går da til neste hovedspørsmål.

Sylvia Brustad (A): Jeg har et spørsmål til kommunal- og regionalministeren.

Vi har nylig fått beskjed om at Rena Kartonfabrik har gått konkurs med de følger det har for dem som mister jobben og for hele lokalsamfunnet på Rena. Enkelte, deriblant ordføreren på Rena, Åse Grønlien Østmoe fra Senterpartiet, har forklart konkursen med EØS-avtalen. Der som statsråden er enig med sin partifelle, kan da statsråden peke på hvilke regler i EØS-avtalen som nå er forandret i og med at Regjeringa i dag ikke kan gå inn og redde arbeidsplassene på Rena, mens tidligere arbeiderpartiregjeringer har bidratt til å berge arbeidsplassene uten å komme i konflikt med EØS-regelverket?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Dette er en sak som formelt ligger under Næringsdepartementet, men jeg skal forsøke å forklare hva som var årsaken til at ESA ikke fant å kunne akseptere den refinansieringspakka som lå der. ESA oppfattet SNDs garanti for Sparebanken Hedmark som å være det de kalte skjult statlig subsidiering, og derfor var svaret fra ESA, etter en del runder mellom ESA og Næringsdepartementet, at de ville foretrekke en annen måte å løse saken på. Problemet oppstod, som representanten Brustad sikkert har fått med seg, ved at ESA trengte tre-fire uker på å behandle denne saken, og styret i bedriften fant da at det var for lenge å vente på å finne en løsning.

Sylvia Brustad (A): Statsråden svarte ikke på det som var hovedspørsmålet mitt, nemlig om statsråden var enig med Åse Grønlien Østmoe i at det var EØS-avtalen som var årsaken til at Rena Karton gikk konkurs. Og det kunne også vært interessant å få svar på om det er riktig, slik vi har fått signaler om fra Knut Almestad, at norske myndigheter ikke svarte på ESAs invitasjon til dialog om refinansieringsforsøket i Rena Karton.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: På det siste spørsmålet, om det Almestad har sagt, er korrekt, kan jeg opplyse at næringsministeren allerede har gått ut og gitt beskjed om at det faktisk ikke var korrekt. Det var løpende kontakt flere ganger om dagen gjennom flere dager mellom Næringsdepartementet og ESA. Dette har gått ut i en pressemelding, tror jeg, for noen dager siden, slik at her må det være noen misforståelser. Men jeg må bare vise til det som næringsministeren har opplyst om det.

Når det gjelder spørsmålet om det var EØS-avtalen som hindret løsningen for Rena Karton, er det jo faktisk det som er situasjonen, fordi det er regler i EØS-avtalen som skal ivaretas gjennom ESA. Hvis vi hadde hatt en

annen tilknytning til EU – den gamle tilknytningen – kunne avgjørelsen vært tatt av norske myndigheter uten å måtte godkjennes i ESA.

Presidenten: Eirin Faldet – til oppfølgingsspørsmål.

Eirin Faldet (A): Først og fremst er vår bekymring selvfølgelig rettet mot de mange som mister arbeidsplassene sine. Statsråden har jo også omsorg for distriktene, og det er klart at dette er en veldig trist situasjon for Rena-samfunnet. Jeg skjønner at dette ligger under næringsministeren, men jeg regner jo med at medlemmer i Regjeringen snakker sammen, og i denne situasjonen burde de absolutt ha snakket sammen, for det blir rart når næringsministeren uttaler at ESA ikke utelukker at staten og SND fortsatt kunne spille en rolle når det gjelder å få til en løsning. Jeg syns ikke vi fikk et godt nok svar fra statsråden på Sylvia Brustads spørsmål. Er det noen endringer i regelverket som gjør at denne situasjonen er annerledes nå enn da arbeiderpartiregjeringen faktisk måtte gå tungt inn og redde Rena?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg mener at jeg har klargjort hvorfor ESA ikke kunne godkjenne den finansieringspakka som ble forhandlet fram mellom styret i Rena Karton og SND. Det var, som jeg sa, fordi det ble oppfattet å være en form for skjult subsidiering at SND gikk inn og stilte garantier for Sparebanken Hedmark, og det var ifølge ESAs vurdering et brudd på avtalen. Og det gav ESA beskjed om, og det var det vi også hadde forhandlinger om mellom Næringsdepartementet og ESA, så vidt jeg har forstått. Og alle kjenner jo til at da styret i Rena Karton hadde saken til vurdering, fant de at det å vente kanskje tre-fire uker på å få dette avklart, ville ta for lang tid – så de begjærte seg konkurs. Det vi nå håper, er at vi skal få i gang en ny finansiering, og der har vi gitt klar beskjed fra Næringsdepartementet og fra SND om at vi selvfølgelig stiller opp på det som er mulig.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV): Ved forrige refinansiering av Rena Kartonfabrik var også SND inne i bildet. Hvis det er slik at regelverket i mellomtida ikke er endret, betyr det da at Regjeringa har endret politikk i forhold til SND, slik at de ikke har håndtert saken på samme måte nå som de gjorde forrige gang – og altså var i stand til å håndtere regelverket slik at de kunne gå inn og gi en støtte som var i tråd med det ESA kunne godkjenne, og derved kunne ha reddet bedriften fra konkurs?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Reglene er ikke endret, og det er måten SND gikk inn og finansierte ordningen på nå, som ESA har hatt motforestillinger mot.

Men igjen: Dette ligger formelt under Næringsdepartementet, og jeg kan ikke gå i detalj om hva som har skjedd i denne prosessen, for det er jeg ikke kjent med.

Presidenten: Jan Petersen – til oppfølgingsspørsmål.

Jan Petersen (H): Jeg har lyttet med stor interesse på de meget lange svarene fra kommunalministeren. Jeg kan i grunnen bare oppfatte dem på én måte, nemlig at det ikke er riktig at EØS-avtalen ville stå i veien for en løsning her. Og det statsråden i virkeligheten har gjort, er å si at Renas ordfører på dette punkt tar feil – og jeg er meget fornøyd med at dette svaret er gitt på denne måten.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg må jo da få lov til å svare at uten EØS-avtalen hadde godkjenningen ligget til norske myndigheter. Nå ligger den endelige godkjenningen av en slik avtale også i ESAs organer hvis de mener at reglene i EØS-avtalen ikke følges. Og det er det som har skjedd i dette tilfellet. Men la meg igjen presisere at det var styret i Rena Karton som valgte å slå bedriften konkurs fordi de ikke kunne vente så lenge som den videre prosessen med ESA ville ta.

Presidenten: Vi går da videre med neste hovedspørsmål.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg ser meg dessverre helt nødt til å stille utenriksministeren et spørsmål.

Det er nå gått 53 år siden 2. verdenskrig tok slutt, men det er ikke dermed sagt at den er slutt for mange av dem som var deltakere der. Vi ser at hederskvinner og -menn som har vært med under viktige kamper og i kamp for nasjonen, ennå ikke har fått sitt oppgjør. Jeg tenker da spesielt på krigsfanger og folk som har deltatt i 2. verdenskrig og som har sittet i japansk fangenskap. Vi har over lang, lang tid jobbet med denne saken, vi har ennå ikke fått en avklaring, og jeg vil spørre om utenriksministeren fra en verdiregjering vil ta opp denne saken for å få gjort opp med disse hederskvinner og -menn, sånn som de fortjener.

Presidenten: Ønsker utenriksministeren å svare?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Ja, sånn delvis – hvis det er mulig å svare delvis.

Presidenten: Vi får da høre hva det kommer til å bli.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg tror at dette har sammenheng med et skriftlig spørsmål som jeg har fått fra representanten Kleppe. Derfor har jeg lyst til å svare. La meg derfor først bare beklage at representanten Kleppe ikke har fått svar tidligere. Jeg trodde at han hadde fått et svar nå, for jeg har i hvert fall undertegnet et svar, og derfor burde spørsmålet fra representanten Kleppe ha vært unødvendig.

Men det representanten Kleppe spurte om, var spesielt krigsfanger som har sittet i japansk fangenskap. Det som der skjedde – hvis jeg nå husker mitt svar korrekt – var at man fikk et statlig oppgjør mellom Japan og de allierte, hvor man ikke gikk inn på de individuelle skadene. Det er klart at dette kan være et problem, og det er klart at vi

kan se at det her kan være tilfeller hvor enkeltpersoner kan ha lidd overlast. Det er imidlertid, så vidt jeg har brakt i erfaring, en sak som da må behandles av sosialmyndighetene. Fordi disse tilfellene vil dreie seg om stønader, som er sosialministerens ansvarsområde, har jeg også informert sosialministeren om representanten Kleppes spørsmål til meg.

Vidar Kleppe (Frp): Ja, som utenriksministeren sikkert er klar over, er jeg en meget tålmodig herremann. Men når jeg skriver et brev og det går over to måneder før jeg får svar, synes jeg det er på tide – i respekt for de mange hundre i dette landet som jeg har tatt opp dette spørsmålet for – å stille utenriksministeren dette spørsmålet, slik at alle får mulighet til å følge med i hva denne regjeringen, som sier at den er veldig opptatt av handling, gjør.

Svaret som utenriksministeren angivelig har sendt meg, men som jeg ennå ikke har fått og som jeg imøteser med stor interesse, fratar ikke utenriksministeren og Regjeringen det ansvaret jeg mener de har for å gi et skikkelig krigsskadeerstatningsoppgjør til disse personene på lik linje med alle andre. Hvis det skulle ha vært undertegnet avtaler internasjonalt som gjør at Norge har fraskrevet seg det ansvaret, er mitt spørsmål: Vil utenriksministeren og Regjeringen gi en økonomisk kompensasjon – uten å gå til sosialministeren og gjøre disse hederskvinner og –menn til sosiale kasus?

Utenriksminister Knut Vollebæk: La meg først igjen beklage, og bekrefte at representanten Kleppe er tålmodig. Jeg synes kanskje det er sørgelig at han dømmer hele Regjeringen på grunn av min sendrettlighet. Det ber jeg om at han ikke gjør.

Når det gjelder dette med krigsskadeerstatning, er jo det et stort og komplisert spørsmål. Jeg har allerede tatt dette opp med sosialministeren, og jeg håper at representanten Kleppe kan akseptere som et tilfredsstillende svar på det nåværende tidspunkt at jeg vil drøfte dette med sosialministeren.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Synnøve Konglevoll (A): Siden vi har menneskerettighetsministeren til stede, vil jeg gjerne stille et spørsmål om situasjonen for tamilene i Norge.

Selv om den pågående utsendingen av tamiler hører inn under Justisdepartementet, er jo dette en sak der veldig mange representanter fra sentrumspartiene engasjerte seg sterkt da de var i opposisjon i fjor. Stadig flere tamilere i Norge har i den siste tiden blitt pågrepet av politiet for å sendes tilbake til Sri Lanka. Jeg vil derfor spørre: Hva har endret seg på Sri Lanka som gjør at menneskerettighetssituasjonen nå er bedre enn den var da sentrumspartiene engasjerte seg i saken i fjor – den gang i opposisjon?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg vil først understreke at dette primært er justisministerens ansvars-

område, men jeg skal likevel svare på den delen av spørsmålet som jeg oppfatter som mitt ansvar. Jeg deler selvsagt representantens bekymring for de enkeltmenneskene som er berørt, og som dette dreier seg om. Det er nettopp derfor Regjeringen har sagt at hver enkelt sak skal vurderes for seg og underlegges individuell vurdering. Det er også helt klart at ingen som med sannsynlighet vil bli utsatt for forfølgelse, vil bli sendt tilbake til Sri Lanka. Det er altså ikke slik at noen skal bli sendt tilbake til forfølgelse. Det skal ikke skje. Det innebærer at hver sak skal vurderes for seg.

Det er imidlertid ikke grunnlag for, utfra situasjonen på Sri Lanka slik den er nå, et generelt amnesti eller en generell oppholdstillatelse for alle tamiler i Norge. Ifølge Utenriksdepartementets kilder har situasjonen bedret seg noe, også siden debatten vi har hatt i Stortinget tidligere. Men jeg understreker igjen: Ingen som kan utsettes for forfølgelse, vil bli sendt tilbake. Man skal foreta en individuell vurdering og sikre seg at det ikke skjer.

For øvrig vil jeg henvise denne typen spørsmål som knytter seg til enkeltsaker og hvilke beslutninger som fattes på grunnlag av søknad om asyl og oppholdstillatelse i Norge, til justisministeren.

Synnøve Konglevoll (A): Jeg vil takke for svaret. Vi må jo bare ta forsikringen til etterretning. Jeg vil likevel også spørre om det fra norsk side er planer om en større tilbakesending enn det som skjer nå. Norge har opprettet et felles konsulat med Danmark i Colombo, og Danmark har nylig inngått en avtale om tilbakevending for tamiler. Jeg vil på den bakgrunn spørre menneskerettighetsministeren om norsk tilstedeværelse er opprettet med sikte på en avtale om å sende tilbake i større mengder. Og dersom det er tilfellet: På hvilken måte vil da Regjeringa følge opp de tamilene som sendes tilbake, slik at vi er sikre på at menneskerettighetene overholdes?

Statsråd Hilde Frafjord Johnson: Jeg vil gjerne få opplyse representanten om at vi i veldig mange år har hatt ambassade i Colombo og på Sri Lanka. Det er informasjoner fra ambassaden, som har et meget godt kontaktnett på Sri Lanka, som er grunnlaget for vurderingene som gjøres i Regjeringen. Ambassaden har selvsagt også et ansvar, ikke bare for å vurdere den konkrete og løpende situasjonen i landet, men også i forhold til enkeltborgere som måtte bli sendt tilbake. La meg understreke at det ikke er noen planer fra Regjeringens side om noen samlet eller omfattende tilbakesending av tamiler. Jeg trodde jeg hadde understreket i mitt svar på det forrige spørsmålet at ingen skal sendes tilbake dersom man med sannsynlighet kan bli utsatt for forfølgelse, arrestasjoner, fengslinger – overgrep av omfang som innebærer brudd på menneskerettighetene i denne sammenhengen.

Presidenten: Vi går da videre med hovedspørsmål.

Ingvald Godal (H): Eg vil gjerne få stille fylgjande spørsmål til forsvarsministeren: Heilt sidan adelen vart avskaffa i dette landet har Forsvaret vore eit forum for

fullstendig likebehandling av alle norske borgarar uavhengig av sosial bakgrunn, rang og stand, etnisk bakgrunn osv. Alle som har hatt kontakt med Forsvaret, veit at denne fullstendige likebehandlingen som me har hatt her, har vore av den aller største verdi for den sosiale utjamninga i det norske samfunnet. No vil Regjeringa, etter det me les i avisene, bryte denne tradisjonen, i og med at dei vil innføre kvotering på etnisk grunnlag til Forsvarets skular.

Ser ikkje forsvarsministeren at det er svært uheldig å bryte denne tradisjonen? Ser han ikkje at å gjera det til ei ulempe å vere etnisk norsk når ein skal inn på Forsvarets skular, berre vil føre til å auke dei etniske motsetningane i det norske samfunnet?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Likebehandling er selve utgangspunktet og stikkordet i denne sammenheng. Regjeringa legg vekt på at innvandrerne har de same plikter som alle andre, og at de derfor må sikres like muligheter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser. Aktiv rekruttering av kvalifisert personell med innvandrerbakgrunn til alle nivåer i statlig sektor er en naturlig følge av – her må jeg komme med korrekt henvisning – mål og prinsipper fastslått i St.meld. nr. 17 for 1996-97 om innvandring og det flerkulturelle Norge, som fikk bred tilslutning i Stortinget. Det er det vi har bygd videre på. Derfor har jeg tatt initiativ til en handlingsplan for å sette i verk ulike tiltak som skal legge til rette for økt rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn til Forsvaret. Et viktig tiltak i handlingsplanen setter prosentvise mål for opptak av personer med innvandrerbakgrunn til Forsvarets skoler, for rekruttering til sivile stillinger og lærlingplasser.

Innen år 2001 skal andelen personer med innvandrerbakgrunn utgjøre 4 pst. av det totale antall elever som blir tatt opp til grunnleggende befalsutdanning og utdanning som gir rett til yrkestilsetting. Denne målsettingen – og her må jeg understreke begrepet – skal nås ved å ta i bruk moderat kvotering. Moderat kvotering innebærer i denne sammenheng at på ellers tilnærmet like vilkår skal personer med innvandrerbakgrunn foretrekkes. Dette innebærer imidlertid ikke at vedkommende innvandrer ikke skal oppfylle de formelle krav som stilles ved opptak til denne utdanningen.

Jeg kunne gå gjennom denne planen detalj for detalj. Det har jeg ikke tid til, men likebehandling og likeverd er selve utgangspunktet for akkurat denne handlingsplanen.

Ingvald Godal (H): Eg vil berre peike på at det er forskjell på aktiv rekruttering og kvotering. Spegelbiletet av kvotering er diskriminering, og det er det me ikkje vil ha i det norske forsvaret.

Mitt tilleggsspørsmål går på at me òg ser i avisene at ein no vil lempe på krava til tryggleiksklarering når det gjeld folk med innvandrarbakgrunn. Synest statsråden dette er særleg forsvarleg i ei tid der terroraksjonar også mot norske mål er ein konstant trussel?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Spørsmålet er todelt, og jeg skal prøve å svare todelt:

For tilsetting i sivile stillinger av personer med innvandrerbakgrunn er målsettingen 5 pst. av nye tilsettinger i det samme tidsrom som vi nå har nevnt. Moderat kvotering skal imidlertid ikke tas i bruk ved rekruttering til disse stillingene. Når det gjelder inntak av lærlinger, skal andelen personer med innvandrerbakgrunn utgjøre 2 pst. av det totale antall lærlinger i Forsvaret. Målsettingen kan synes ambisiøs, men det er etter mitt syn viktig at vi har noe å strekke oss etter.

Når det gjelder dette med sikkerhetsklarering, skal vi ikke lette på kravene, men vi har sagt at vi skal legge til rette slik at vi ikke skaper unødige hindringer for tilsettinger av personer med innvandrerbakgrunn. Så kan man definere hva man mener med det: Det betyr altså at man skal bruke den målestokken som vi ellers bruker i sikkerhetsklarering, men at man skal ha øynene åpne for at det ikke skapes unødige hindringer for å komme videre.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Odd Eriksen (A): Kommune-Norge er nå inne i en prosess hvor de økonomiske rammene for neste års drift synliggjøres. Det viser seg etter hvert at mange kommuner kommer opp i store problemer med hensyn til å kunne opprettholde grunnleggende velferdstilbud til innbyggerne. Klarest kommer dette til uttrykk i relativt små kommuner hvor lokalpolitikere truer med å legge ned sine verv eller å budsjettere med underskudd i driften.

Ordførere over hele landet hevder at økonomien i kommunene nå er så svak at masseoppsigelser av ansatte er eneste utvei. Dette vil føre til at en rekke tjenestetilbud må avvikles eller reduseres sterkt. Når vi vet at meste parten av kommunenes utgifter er knyttet til helse, eldre, omsorg og utdanning, vil innstramminger derfor i første omgang ramme barn og eldre.

Regjeringa har siden framleggelsen av statsbudsjettet hatt distriktspolitikken som en av sine sterkeste flaggsaker. Hvis det er sånn at den distriktspolitiske satsingen er prioritert i et ellers stramt budsjett, er det da ikke et paradoks at det nettopp er fra ordførere og lokalpolitikere at de sterkeste reaksjonene mot Regjeringens budsjettforslag kommer? Spørsmålet er rettet til distrikts- og regionalstatsråden.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg skal prøve å svare på det jeg forstod var spørsmålet. Jeg minner om at da vi hadde kommuneøkonomiproposisjonen til behandling i vår, fikk Regjeringa flertall for denne rammen for kommunesektoren for neste år takket være støtte fra Arbeiderpartiet. Den er fulgt opp i statsbudsjettet for neste år. Det komiteen bad om, er også fulgt opp, nemlig at en del av den forventede skatteøkningen skulle legges inn i rammen.

Så har vi valgt å prioritere distriktssatsingen i neste års statsbudsjett. Til tross for at vi måtte legge fram et meget stramt statsbudsjett for å få redusert renten og styrket tilliten til norsk økonomi, har vi klart å finne rom for å øke satsingen på distrikter med 600 mill. kr. Det er et ganske stort løft, og en del av de midlene, nærmere

200 mill. kr, ligger i forskjellige fagdepartementer for å rette innsatsen direkte mot et bredt spekter av virkemidler. Og når det gjelder reaksjonene fra Kommune-Norge og ordførerne i distriktene, går jeg ut fra at alle er klar over at det som skjedde etter at Stortinget vedtok rammen for kommunesektoren neste år, var at lønnsforhandlingene ble gjennomført, pensjonsutbetalingene til Kommunal Landspensjonskasse – KLP – ble økt ganske mye, i tillegg til at også kommunene har fått merke renteøkningen. Men det viktigste målet med det statsbudsjettet Regjeringen har lagt fram, er å styrke tilliten til norsk økonomi og få ned renten. Det vil også kommunesektoren tjene på på sikt.

Presidenten: Karin Andersen – til oppfølgingsspørsmål.

Karin Andersen (SV): Statsråden gikk ikke inn på det faktum at dette opplegget betyr at skole- og helsesektoren i kommunene må kutte, og at tilbudet til befolkningen blir dårligere. Da vil jeg spørre: Er statsråden fornøyd med å administrere en politikk på disse områdene som er stikk i strid med Voksenåsen-erklæringen? Og ser statsråden noen fordeler for Regjeringen, for kommunesektoren eller for distriktspolitikken ved at man nå fortsetter et budsjett samarbeid med Høyre og Fremskrittspartiet, som på alle disse områdene fører en politikk som er stikk i strid med sentrumsregjeringens – og disse partiens – vilje uttrykt gjennom Voksenåsen-erklæringen?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Som jeg sa: Vi så oss nødt til å legge fram et statsbudsjett med en innstrammingseffekt på 1 pst. Å kutte 9 milliarder kr skjer ikke smertefritt – det er da også smerteskrisk ganske jevnt fordelt over det hele. Men til tross for det har vi altså klart å sørge for at vi får en vekst i overføringene fra staten til kommunene neste år på 2,6 milliarder kr. Det er det som ligger i forslaget fra Regjeringen.

Om jeg så ville være fornøyd med den ene eller den andre kompromissløsningen her i Stortinget, vil jeg ikke ha uttalt noe om i dag. Jeg vil bare si at budsjettprosessen i Stortinget er stortingsgruppens ansvar.

Presidenten: Signe Øye – til oppfølgingsspørsmål.

Signe Øye (A): Det er kommuneopprør i hele landet. Kommuneøkonomien har aldri vært verre, sier Senterparti-ordfører Jørgen Tømmerås i Overhalla kommune – han har vært ordfører i 16 år og er inne i sin femte periode. Slik står den ene politikeren etter den andre fram, fra Høyre-ordføreren i Kristiansand til fylkesordføreren, fra Senterpartiet, i Troms. De må skjære i sine budsjetter med opp til 10 pst., og det er snakk om å kutte veldig mange stillinger.

Mener statsråden at det er forventningene som ble skapt før og etter at sentrumspartiene kom i regjering, som gjør at vi har fått et kommuneopprør? Eller er statsråden enig i at dette er det verste budsjettet Kommune-Norge har fått på flere tiår?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Det er riktig at det er mange kommuner som kommer til å få det tøft i 1999, selv med det opplegget Regjeringen har foreslått, men det er altså ikke slik at alle kommuner får problemer. Jeg har med en viss interesse merket meg at fylkesordføreren i Sogn og Fjordane, som kommer fra Arbeiderpartiet, har sagt at han var overrasket over hvor bra dette budsjettet var, tatt i betraktning den økonomiske situasjonen Norge er oppe i. Så bildet er noe mer nyansert. Men jeg tror jeg må få lov å referere til at det alle kommuner som nå sender inn brev til vårt departement, peker på som årsaken til at de nå kommer så vanskelig ut, er tre forhold – og det går igjen i omtrent alle brev vi får fra kommunene: lønnsoppgjøret, økte pensjonsutbetalinger og økte renter. Det er klart at i en slik situasjon vil mange kommuner komme vanskelig ut, og jeg har aldri lagt skjul på at jeg syns det er noe som også vi i regjering og storting må ta innover oss.

Presidenten: Den muntlige spørretime er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 4, fra representanten Eirin Faldet til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 6, fra representanten Sylvia Brustad til arbeids- og administrasjonsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden har sykdomsforfall.

Spørsmål 9, fra representanten Jan Johnsen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av kirke-, utdannings- og forskningsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 10, fra representanten Rolf Reikvam til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 13, fra representanten Hallgeir H. Langeland til olje- og energiministerens, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 14, fra representanten Hallgeir H. Langeland til miljøvernministeren, vil bli besvart av kommunal- og regionalministeren som rette vedkommende. Etter anmodning fra kommunal- og regionalministeren blir dette spørsmålet flyttet og besvart etter spørsmål 3, som skal besvares av samme statsråd.

S p ø r s m å l 1

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til fiskeriministerens:

«I bladet Fiskaren 23. oktober 1998 går det fram at inspektørene i Fiskeridirektoratet opererer med hemmelig instruks når de kontrollerer fiskefartøyer. Nyordningen med inspektører om bord i fiskefartøy kan med dette forverre en stadig økende konflikt mellom næringen og forvaltningen. Hemmelig instruks må da stride mot Regjeringens bebudede melding om større åpenhet i forvaltningen.

Hva vil statsråden gjøre for å dempe den økende konflikten, og kan en større åpenhet være et middel?»

Statsråd Peter Angelsen: La meg først få lov til å bemerke at bakgrunnen for at en innførte den begrensede inspektørordningen for ringnotfartøy som fisker makrell, var at det i fjor ble avdekket at det hadde foregått en omfattende dumping av fisk. Hensikten med inspektørordningen er bl.a. å følge utviklingen i fisket og å påse at fisket foregår i tråd med regelverket, herunder kontroll av fangstdagbøker og landinger av fangst. I tillegg tar inspektørene prøver for Havforskningsinstituttet.

I likhet med mange andre offentlige kontrollorganer har Fiskeridirektoratets Kontrollverk veiledninger som beskriver inspektørens arbeidsoppgaver, og hvordan de skal opptre i de enkelte kontrollsituasjoner. Den aktuelle veiledning for kontroll av fiske er unntatt fra offentlighet i medhold av offentlighetsloven § 6.2 bokstav c. Veiledningene tar utgangspunkt i gjeldende forskrifter.

Fiskerimyndighetene ser det helt nødvendig å ha slike veiledninger for å sikre at de næringsutøvere som blir kontrollert av Kontrollverket, blir likt kontrollert, uavhengig av hvilke inspektører som utfører arbeidet, og uavhengig av hvilke regioner kontrollen utføres i. Dette bidrar til å sikre likebehandling av næringsutøverne.

Ved å gjøre innholdet i veiledningene kjent vil det lett kunne oppstå situasjoner der den kontrollerte spekulerer i å tøyse grensen for sin utøvelse av næringsvirksomhet i forhold til gjeldende regelverk. Det vil derfor kunne medføre at næringsutøverne tilpasser sin aktivitet og dermed omgår og således motvirker offentlig kontroll- eller reguleringstiltak. Jeg kan ikke se at det kan skape eventuelle problemer for fiskerne at arbeidsveiledningen til inspektørene ikke er kjent.

Jeg er således av den oppfatning at det fortsatt er nødvendig å unnta kontrollveiledningene fra offentlighet. Jeg kan ikke se at dette strider mot Regjeringens målsetting om større åpenhet i forvaltningen.

Når det gjelder årets begrensede inspektørordning på ringnotfartøy som fisket makrell, kan jeg opplyse at erfaringene fra alle deler av denne ordningen vil bli evaluert.

L o d v e S o l h o l m hadde her teke over presidentplassen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret. Vi snakker her om Norges største eksportnæring, etter olje. Det er en næring som styres etter et par lover. Resten er fullmaktslover, kgl. resolusjoner. En kunne nær sagt kalle det dekretter, forskrifter basert på øyeblikkets behov. Sånn har det vært, og sånn er næringen. Ut-

øvelsen av forskriftene og utøvelsen av disse kgl. resolusjonene skjer jo etter forvaltningens frie skjønn. Her mangler detaljert lov- og regelverk, noe som gjelder for alle andre næringer i dette samfunnet. Jeg har flere eksempler jeg kan trekke fram. Er det ikke på tide å rydde opp og få et detaljert lov- og regelverk som fiskerne kan forholde seg til?

Statsråd Peter Angelsen: En kunne jo oppfatte representanten Bastesen dit hen at en ikke bør kontrollere utøvelsen av fisket så strengt at alle er nødt til å holde seg innenfor regelverket. Men la meg bare understreke at det fra næringens side er presisert helt klart at det er nødvendig med streng kontroll, slik at alle næringsutøvere holder seg innenfor det regelverket som er nedfelt for utøvelsen av fisket, og de kvotene som er fastsatt. Det er helt nødvendig for at det skal bli respekt hos alle utøverne for regelverket.

Bakgrunnen for at vi iverksatte en begrenset inspeksjonsordning er, som jeg sa, at det i fjor ble avdekket betydelig omgåelse av regelverket ved dumping av makrell, makrell med mindre økonomisk verdi enn det man kunne oppnå ved å sortere ut og bare ta den største. Jeg må si at det ikke er korrekt som representanten Bastesen fremhevet, at vi ikke har lov og regelverk. Vi har et detaljert forskriftsverk som er fastsatt ved kgl. resolusjon, og næringen er kjent med alle de forhold som gjelder reguleringsutøvelse fra myndighetenes side.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker for svaret.

Jeg må tilbake til dette med forvaltningens frie skjønn når det gjelder håndhevelse av regelverket. Det er ikke tilfelle det fiskeriministeren sier, at det er et detaljert regelverk. Hvorfor da dette hemmeligholdet, at man ikke skal få rede på hva det går ut på? Jeg skal trekke fram ett enkelt eksempel: I forbindelse med sildefisket et år ble deler av sildekastet inndratt med bakgrunn i at silda var døende, som det het. Kontrollverket var ikke inne og kikket på kastet. Det var ikke i nærheten av nota. Likevel ble det ved dom i lagmannsretten fastslått at all sild som fanges med not, er døende. Så opplever man i år at det kommer en J-melding som opphever en sånn dom, og som sier at man likevel kan slippe ut fisk fra snurpenot! Hvordan går det an at man med en J-melding kan oppheve en rettskraftig dom?

Statsråd Peter Angelsen: Jeg kan selvfølgelig ikke kommentere denne saken som Bastesen reiser her. Jeg har heller ikke mulighet til å kontrollere hvorvidt framstillingen hans er korrekt. Men det som er et faktum, er at vi har et detaljert regelverk for utøvelse av fiske. For makrell går det bl.a. på i hvilken tilstand fangsten kan tillates å bli sluppet ut av nota. Vi har detaljerte regler for kvoter for det enkelte fartøy og likedan for føring av dagbok, som er de vesentlige områdene som skal være med på å kontrollere at den enkelte utøveren av fisket holder seg innenfor regelverket. Og det er det regelverket kontrolløren om bord skal påse blir overholdt. Det skulle ikke være noe problem verken for skipper på et fartøy el-

ler for reder å forstå at det er det rederen og skipperen har å forholde seg til.

S p ø r s m å l 2

Anne Helen Rui (A): Jeg har et spørsmål til fiskeriministeren:

«Østlandets fiskeridistrikt har 2-3 pst. av fiskeflåten i landet. Men havnene i dette området får svært få midler til å forbedre sine havner. I Nevlunghamn i Larvik er fiskerihavna nå så grunn at mudring er tvingende nødvendig for at de store fiskebåtene skal kunne få levert fisken til fiskemottaket, slik at fiskemottaket og arbeidsplassene kan bestå.

Hvorfor blir Østlandets fiskeridistrikt nedprioritert, og vil statsråden omprioritere slik at havna i Nevlunghamn kan bli utbedret i 1999?»

Statsråd Peter Angelsen: En av de viktigste utfordringene for Fiskeridepartementet og Kystverket er å tilrettelegge for økt verdiskaping i fiskerinæringen gjennom bl.a. utbygging og vedlikehold av fiskerihavner, slik det også ble påpekt i St. meld. nr. 46 for 1996-97, Havner og infrastruktur for sjøtransport.

Det er i dag et stort behov for utbygging av fiskerihavner. I hovedsak gjelder det eksisterende havner, og behovet er knyttet til både utdyping og molobygging. Det er også et betydelig etterslep i vedlikehold.

Nevlunghamn var ført opp som ett av flere prosjekter for utbedring i Kystverkets disponeringsplan for 1998, det såkalte «utrykt vedlegg» til St. prp. nr. 1 for 1997-98. I 1997 ble moloene i Årviksand, Hasvik og Hammerfest påført store og kostbare stormskader, for ca. 30 mill. kr. I tillegg til dette har det vært en forsert framdrift og kostnadsøkning ved enkelte igangværende anlegg. Dette har ført til at Nevlunghamn og svært mange andre prosjekt måtte tas ut av arbeidsplanen for 1998.

Nevlunghamn er ikke ført opp igjen i Kystverkets disponeringsplan for 1999. Dette har sammenheng med at Larvik og Brunlanes nå er slått sammen til ett havnedistrikt hvor fiskeriaktiviteten er spredt på flere havner, samtidig som fritidsbåtflåten er en sterk pressgruppe innen bruk av havnene. Kystverket har derfor bedt om at det utarbeides en plan for at bruken av havnene skal kunne ses under ett. Kommunen har satt i gang dette arbeidet, men Kystverket har ikke funnet det riktig å gå inn og prioritere arbeid i enkelthavner i kommunen før endelig plan foreligger.

Anne Helen Rui (A): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg er egentlig særdeles lite tilfreds med det svaret jeg fikk. Det er ganske mange år siden Larvik ble en stor kommune, og sånn sett synes jeg det er utrolig å kunne få til svar at det nå skal være en hemsko for at Nevlunghamn havn skal kunne utbedres.

Nevlunghamn havn er en landingsplass for kreps og for reker. Det er et stort marked rundt Nevlunghamn for ferske fiskevarer. Jeg synes det er helt utrolig at man ikke har råd til de 400 000 – 500 000 kr det vil koste å kunne

lande de store fiskebåtene som kommer inn til Nevlunghamn fra hele østlandsområdet. Og med det markedet som er der, synes jeg det rett og slett er en diskriminering av oss i østlandsområdet.

Statsråd Peter Angelsen: Jeg kan godt forstå den frustrasjon som mange kanskje føler på grunn av at det tar år før et havneprosjekt blir gjennomført, men dessverre er det slik og har vært slik fra Finnmark og den russiske grensen, langs hele kysten og til svenskegrensen. De midlene som staten har stilt til disposisjon over havnebudsjettet, har ikke vært nok for å imøtekomme de ønsker om utbygging som har vært. I årets budsjett har vi imidlertid økt bevilgningene med 15 mill. kr for å kunne imøtekomme ønskene på en bedre måte. Samtidig har Kystverket lagt opp til en mer rasjonell gjennomføring av havneutbyggingen ved å fullføre prosjektene. Det innebærer at færre prosjekt kan tas inn samtidig til utbygging, men vi regner med at det ved å rasjonalisere på denne måten skal bli rom for flere prosjekt og få dem fullført.

Anne Helen Rui (A): Men når det distriktet har 2-3 pst. av fiskeflåten og de greier å få 1 mill. kr av de pengene som er satt av til havnedistriktsutbedringer, synes jeg ikke det rimer. Tenk 2-3 pst. av 170 mill. kr – litt mer burde gå til østlandske fiskeridistrikt. Det er også ansatt innvandrere i dette fiskemottaket, og da er det faktisk våre innvandrere som egentlig lider for at det ikke går an å finne en liten pott penger til en liten havn i østlandsdistriktet. Det er kun én havn i østlandsdistriktet som i det hele tatt får penger på 1999-budsjettet.

Statsråd Peter Angelsen: Nå er jeg ikke enig i at man bør regne prosentregning slik som representanten gjør. Vi må se det ut fra hvor vanskelig det er å skape havner i de forskjellige fiskeridistriktene, ved å se på kostnadene for å bygge en havn, f.eks. i Finnmark. I Vardø er det brukt flere titalls, kanskje flere hundretalls mill. kr for å bygge ut Svartneshavna. Når det gjelder Berlevåg, som kanskje er et av de vanskeligste prosjektene, har man på samme måten gjennom år brukt titalls mill. kr for å skape den havnen som Berlevåg har fått i dag. Høsten 1996 og mesteparten av 1997 fikk vi stormskader på tre moloer i Nord-Troms og i Finnmark som til sammen kostet 30 mill. kr, og de må selvfølgelig gå foran nye prosjekt. Hvis man ikke reparerer de skadde moloene, kan man risikere en fullstendig rasing av moloene, og selvfølgelig da ødeleggelse av havnene. Så det er bakgrunnen for at vi kun har tre nye prosjekt i arbeidsplanen for 1999.

S p ø r s m å l 3

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Det norske brannkorpset består av 2 500 profesjonelle brannfolk og 10 500 deltidsansatte. Det stilles ingen krav til utdanning for deltidsansatte. Undersøkelser viser

at 90 pst. av de deltidsansatte ønsker mer opplæring for å kunne takle oppgavene sine bedre. Disse ønsker å gjennomføre tilsvarende grunnkursopplæring som det de profesjonelle brannmenn må fullføre.

Kan statsråden redegjøre for dette behovet og om departementet mener at den opplæring de frivillige brannfolkene får, er forsvarlig?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: I 1995 ble det vedtatt en ny forskrift om organisering og disposisjonering av brannvesen som også regulerer krav til opplæring og kompetanse for brannpersonell. Bestemmelsen om utdanning og kompetanse for deltidsbrannpersonell ble ikke satt i kraft, da innholdet i ordningen og finansieringen måtte utredes nærmere.

Det tilbys i dag ingen organisert og felles fastsatt opplæring for deltidsbrannpersonell. Utdanningen av deltidsbrannpersonell er regulert i de gamle forskriftene om krav til faglige kvalifikasjoner for personell i brannvesenet fra 1977. Denne stiller kun krav om at deltidsbrannpersonell det første året skal ha gjennomgått en grunnopplæring i eget eller annet brannvesen. Norges Brannskole tilbyr imidlertid et frivillig brevkurs samt et praktisk fem dagers kurs som er ment å være en praktisk avsluttende opplæring for deltidspersonell etter at brevkurset er fullført.

Det er på det rene at denne opplæringen ikke er god nok. Det ble derfor i 1996 nedsatt en arbeidsgruppe bestående av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet, Direktoratet for brann- og eksplosjonsvern og Norges Brannskole for å kartlegge opplæringsbehovet og framlegge et løsningsalternativ.

Arbeidsgruppen har foreslått en opplæringsmodell bygd opp av moduler bestående av stor grad av selvstudium, kveldsundervisning, lørdagssamlinger og en avsluttende ukessamling. Dette innebærer at opplæringen vil skje lokalt og spredt over hele landet. Det foreslås imidlertid at Norges Brannskole i Tjeldsund skal være et sentralt koordinerende ledd og ha ansvaret for utvikling av læremidler.

Norges Brannskole skal derfor i 1999 starte arbeidet med utarbeiding av læreplaner og koordinering/utvikling av læremidler som skal benyttes i opplæringen av deltidspersonell. Læremidler som brukes til utdanning av heltidspersonell, vil så langt mulig også brukes av deltidspersonell. Deltidsbrannpersonell vil kunne begynne med første del av opplæringen, altså selvstudiet, i 1999 når undervisningsmateriellet foreligger.

Det er en krevende og omfattende reform å utdanne 10 500 deltidsbrannfolk, og utdanningen må derfor tas trinnvis over noe tid. Dette innebærer at brevkurset kan settes i gang i 1999, men at avsluttende ukessamlinger må utsettes noe.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker for svaret, og er glad for at statsråden deler min bekymring vedrørende dette området, og jeg skjønner at ting er på glid.

At jeg tar opp dette spørsmålet, har sin bakgrunn i den informasjon jeg har innhentet bl.a. fra Direktoratet for

brann- og eksplosjonsvern. De henviser til en undersøkelse som viser at nær 90 pst. av det frivillige brannvesen etterlyser en bedre utdanning. Og det er jo, som statsråden var inne på, en minimal utdanning eller opplæring de får i dag. Jeg mener selvsagt det er viktig å lytte til dem det gjelder. Og jeg tror det er en god prosess på gang. De signalene som kommer fra dem som deltar i det frivillige brannvesen, er det selvsagt grunn til å ta alvorlig, og det synes det som de blir.

Når det gjelder den forebyggende effekten som en slik opplæring kan ha, kan statsråden si noe om de deltidsansatte kan få mer opplæring i å drive forebyggende virksomhet?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Jeg er enig med spørreeren, og når 90 pst. av dem som driver deltidsbrannvesenet, etterlyser og ønsker opplæring, tar jeg det som et tegn på at oppslutningen om det tilbudet som vil komme neste år, vil bli stor. Og som sagt jobber Norges Brannskole nå med å få ferdig læreplaner og få læremidler som kan benyttes til slik opplæring. Utgangspunktet er at de prøver å bygge mest mulig på utdanningen for heltidspersonell. Da regner jeg med – uten at jeg i detalj kan fagplanene for brannpersonell i Norge, for det kan jeg ikke – at ikke minst forebygging også er en del av dette arbeidet. Det tror jeg det er viktig at alle som er tilstede i brannvesenet, kan mye om.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg takker for svaret og vil bare understreke at når det gjelder utviklingen av branntilfeller i Norge, er den langt fra de nasjonale målsettinger som ligger til grunn på dette området. Norge er faktisk et av de land som det brenner aller mest i. Det er dermed store utfordringer vi må gripe tak i på dette området. Jeg er glad for de signaler som er kommet fra statsråden, og håper at det skjer en oppgradering av utdannelsen når det gjelder spesielt de deltidsansatte brannfolkene.

Jeg vil bare få påpeke at forholdene rundt i mange kommuner fortsatt er slik at både de kvalitative og de kvantitative manglene kanskje spesielt ved det forebyggende arbeidet, er ganske store. Så det er mye å gjøre, og jeg håper at det som statsråden har vært inne på i sin redegjørelse og i sitt svar til meg, virkelig blir fulgt opp.

Presidenten: Statsråden nikkar, så det går vi då ut frå. Då går vi over til spørsmål 14.

S p ø r s m å l 1 4

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Hallgeir H. Langeland til miljøvernministeren, blir svara på av kommunal- og regionalministeren som rette vedkomande.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det er riktig – eg hadde stilt spørsmålet til miljøvernministeren, som eg trudde òg hadde med dette å gjera, men eg stiller det då til kommunal- og regionalministeren:

«Isocyanater er en gruppe kjemiske stoffer som brukes i stort omfang i ulike produkter, blant annet maling. Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) har i lang tid rettet oppmerksomheten mot de farer som er knyttet til produkter som inneholder isocyanater og arbeid med disse. Produktene og arbeid med disse kan gi sterke allergiske reaksjoner og løsemiddelskader av ulik karakter, ja endatil dødsfall.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre skikkelig merking av produktene, eventuelt er det aktuelt med forbud?»

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Isocyanater er en gruppe kjemikalier som er svært helseskadelige, men som også har gode bruksegenskaper, og som brukes i svært mange produkter og arbeidsoperasjoner.

Selv små mengder kan gi alvorlige helseskader av ulik art, f.eks. akutt forgiftningsfare, luftveisskader eller allergiske reaksjoner. For enkelte isocyanater er det også risiko for kreft.

Isocyanater brukes i produkter som skumplast, isolasjonsmaterialer, syntetisk gummi, maling, lakk og lim, fugeskum, innstøping av elektronikk og som tetningsmidler i fjell.

Arbeidsmiljøloven stiller krav til produsenter og importører av farlige kjemikalier om at de skal utarbeide merkeetikett og helse- og miljø sikkerhetsdatablad for kjemikalier som de omsetter til yrkesmessig bruk. Slike kjemikalier skal også meldes til Produktregisteret.

Arbeidsgiver har plikt til å sørge for at beholdere og emballasje for farlige kjemikalier som brukes i virksomheten, er tydelig merket med stoffenes navn og advarsel på norsk. Virksomheten skal føre register over de farlige kjemikaliene som brukes, og informasjonen i registeret skal inneholde tilstrekkelige opplysninger til at nødvendige sikkerhetstiltak kan gjennomføres. Farlige kjemikalier skal ikke brukes dersom de kan erstattes med kjemikalier som er mindre farlige for arbeidstaker.

Arbeidstilsynet fastsatte i 1975 forskrift om de isocyanater som har spesifikke krav rettet mot arbeidsgiver for å forhindre at arbeidstakerne utsettes for disse kjemikaliene. I 1996 gav Arbeidstilsynet ut en orientering om framstilling og bruk av polyuretanprodukter, det er visstnok det samme som isocyanater – jeg beklager at det er mange vanskelige ord her. Orienteringen gir informasjon om håndtering av isocyanater slik at arbeidet med slike produkter kan utføres uten fare for liv og helse. En ny forskrift om sprøytelakkering er under utarbeidelse og vil omfatte arbeid med maling og lakk som inneholder isocyanater.

I samarbeid med Produktregisteret har Arbeidstilsynet nå i høst gått ut med brev til om lag 900 firmaer som har deklartert til registeret. I brevet redegjøres det for hvilke krav som gjelder for merking og utarbeidelse av datablad for isocyanatholdige produkter.

Arbeidstilsynet planlegger en kampanje rettet mot bygg- og anleggsbransjen. Isocyanatholdige produkter (presidenten klubber) – kan jeg bare få fullføre denne setningen, så tar jeg heller resten i svaret på tilleggs spørsmålet?

Presidenten: Det er greitt.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Isocyanatholdige produkter har stor utbredelse i denne bransjen, og etaten vil fokusere spesielt på bruken av isocyanater i bransjen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne venta med å takka for svaret til eg har høyrte det heile, men eg har eit par problemstillingar i tillegg. Statsråden er kjend med at ein faktisk er gått til rettssak mot Jotun når det gjeld dette, at saka blei lagd bort, men er anka til statsadvokaten. Det vil seia at det er stor interesse for dette, sjølv sagt fordi det er blitt helseskadar på grunn av bruken av desse stoffa. Og det er då eg synest at statsråden har litt for god tid når ho i eit brev til OFS, datert 22. mars 1998, gjev eit svar som høyrest veldig rart ut:

«Kjemisaker er faglig tunge og kan involvere viktige næringsinteresser, de krever derfor en grundig behandling.»

For meg kan det verka som at næringsinteressene her går føre folk si helse. Det vil eg gjerne at statsråden skal kommentera. Så får eg koma tilbake til dei andre spørsmåla mine i neste runde.

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: Da tar jeg først avslutningen på svaret mitt, og for ordens skyld: Det er Arbeidstilsynet som har ansvaret for å følge opp dette.

Arbeidstilsynet vurderer ikke på nåværende tidspunkt noe forbud mot bruk av isocyanatholdige kjemikalier. Det er bl.a. fordi alternative produkter ennå ikke er godt nok utredet, og at disse kan vise seg å være enda skadeligere.

Arbeidstilsynet vil derimot vurdere omsetningsforbud overfor produsenter og importører av disse kjemikaliene hvis de ikke oppfyller plikten om å gi tilfredsstillende opplysninger om helse og risiko.

Arbeidstilsynet fører risikobasert tilsyn, og det vil i årene framover være en viktig oppgave for etaten å kontrollere hvordan virksomheter som håndterer isocyanater, forholder seg til de krav som etaten stiller.

Mitt ansvar har sin bakgrunn i at arbeidsmiljøloven sorterer under mitt departement. Det er Arbeidstilsynet som er det utøvende organet, og de råd som Arbeidstilsynet har gitt, og de tiltak som Arbeidstilsynet har iverksatt, har så langt i hvert fall – syns jeg – vist seg å være forsvarlige.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar statsråden for svaret, men eg gientar spørsmålet: Kva er viktigast for statsråden, helse eller næringsinteresser? Det svarer som er gitt til OFS, kan tyde på at næringsinteressene er prioriterte.

Sverige har klare forskrifter for framstilling og bruk av isocyanat. Arbeidstilsynet har utarbeidd ei orientering, nr. 536. Det eg vil spørja statsråden om, er: Kan ikkje den orienteringa, nr. 536, bli omgjord til ei forskrift og dermed sikra ein strengare praksis?

Til slutt: Det viser seg å vera vanskeleg å få ut informasjon frå bl.a. Oljedirektoratet når det gjeld bruk av og skadar knytte til dette produktet. Vil statsråden syta for at dokumentasjon som finst om bruken av isocyanat, blir gjort kjend for offentlegheita?

Statsråd Ragnhild Queseth Haarstad: På spørsmålet om hva som er viktigst for meg, næringsinteresser eller arbeidstakernes helse, kan jeg svare at det er det siste. Jeg har ansvaret for oppfølgingen av arbeidsmiljøloven, og der er det klare regler for helse og sikkerhet for arbeidstakerne.

Jeg har også ansvaret for den delen av Oljedirektoratet som har med sikkerhet på sokkelen å gjøre, og jeg har merket meg det som representanten nå sa om at det er vanskelig å få ut opplysninger fra Oljedirektoratet omkring disse spørsmålene. Jeg skal love at jeg skal ta det spørsmålet opp med Oljedirektoratet og få en klarhet i det.

På spørsmålet om jeg vil gjøre om orientering nr. 536 til forskrift, kan jeg ikke svare ja eller nei nå, fordi jeg faktisk ikke kjenner detaljene i den orienteringen, jeg må være så ærlig at jeg innrømmer det. Men det er ting jeg vil få avdelingen til å vurdere.

Presidenten: Vi går så tilbake til spørsmål 4.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Eirin Faldet til kommunal- og regionalministeren, vil bli svara på av samferdselsministeren som rette vedkomande.

Eirin Faldet (A): «Kabinpersonell, som hovedsakelig består av kvinner, har ikke en tilfredsstillende lovregulering av arbeid og fritid som de fleste andre yrkesgrupper. Jeg er kjent med at saken har vært tatt opp med Samferdselsdepartementet/Luftfartsverket, som har oversendt saken til Kommunal- og regionaldepartementet.

Hvor ligger saken nå, og hva kan statsråden gjøre for å bedre arbeidsforholdene for kabinpersonell?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Som kjent har spørsmålet om å bedre arbeidsforholdene for kabinpersonell for så vidt angår lovregulering av arbeid og fritid, vært tatt opp med Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommunal- og regionaldepartementet har vurdert saken, bl.a. i forhold til arbeidsmiljøloven, og kommet med vurderinger som nå er til behandling i Samferdselsdepartementet. Jeg vil etter å ha vurdert saken ta initiativ med hensyn til å bedre lovreguleringen på dette området. Jeg legger opp til at dette skal skje i samarbeid med bl.a. Luftfartsverket og Kommunal- og regionaldepartementet.

Eirin Faldet (A): Jeg takker for det positive svaret fra statsråden. Det er ikke min hensikt å blande meg inn i organisasjonenes frie forhandlingsrett. Min bekymring går på om kabinpersonalet har de beste arbeidsforholde-

ne en kan oppnå, og om disse er i tråd med arbeidsmiljøloven. Den allmenne oppfatning av denne yrkesgruppen står dessverre i sterk kontrast til kabinpersonalets egen virkelighetsoppfatning av sin hverdag. Mange som har valgt dette yrket, har både familie og barn. Derfor oppfattes forholdene som utilfredsstillende, da myndighetene unnviker å rydde opp i forholdene. Først og fremst rammer jo dette kvinner. Jeg vil poengtere at arbeidssituasjonen for kabinpersonalet kan variere fra flyselskap til flyselskap. Jeg er takknemlig for at statsråden nå har understreket at han vil følge opp saken, og jeg har den tillit til statsråden at han ser alvorlig på dette, fordi det har så direkte med arbeidsforholdene for en stor yrkesgruppe å gjøre.

Statsråd Odd Einar Dørum: I utgangspunktet gjelder hele arbeidsmiljøloven for luftfart og flygende personell. Men deler er unntatt, og det gjelder lovens kapittel X, som regulerer arbeidstid. Spørsmålet er om de forskrifter som er gitt med hjemmel i luftfartsloven, gir flygende personell et like godt vern i forhold til arbeidstidsbestemmelsene som de regler som gjelder i henhold til arbeidsmiljøloven. Jeg er kjent med at det er en sammensatt arbeidssituasjon, slik representanten tok opp, og også forskjell mellom det en kan kalle «tung» og «lett» luftfart. Jeg kan si følgende: Saken er i en tidlig utredningsfase, men jeg jobber med saken for å legge fram forslag til en tilfredsstillende regulering. Det ligger i det at jeg har lagt meg tungt på sinne de synspunkter som er framført av representanten i tilleggsspørsmålet til meg.

S p ø r s m å l 5

Ågot Valle (SV): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Det kommer meldinger om at 600 tamiler som kom til Norge i 1996, står i fare for å bli sendt tilbake til Sri Lanka. De første tamilene er allerede hentet fra mottak og sendt ut. Ifølge informerte kilder er det ikke trygt for tamiler som ikke er hjemmehørende i Colombo, å reise tilbake til Sri Lanka. Tamiler blir flere steder utsatt for forfølgelse på etnisk grunnlag.

Mener statsråden at situasjonen ligger til rette for en omfattende hjemsendelse av tamilske asylsøkere?»

Statsråd Aud-Inger Aure: Dette er et spørsmål som krever et utfyllende svar, og jeg ber om tillatelse til å overskride tiden med noen få sekunder hvis nødvendig.

Presidenten: Presidenten går ut frå at Stortinget vil godkjenne det, og statsråden får dermed den tida ho måtte trenge.

Statsråd Aud-Inger Aure: Takk – Det er ca. 330 borgere fra Sri Lanka som har fått avslag på søknad om asyl, som fortsatt oppholder seg i Norge.

Søknader om asyl fra srilankiske tamiler undergis en konkret og individuell vurdering. Alle tamiler som på in-

dividuell grunnlag har behov for beskyttelse, vil få oppholdstillatelse i Norge. Ingen vil bli returnert til Sri Lanka dersom det er grunn til å anta at de vil ha behov for sikkerhetsmessig oppfølging. Tamilske asylsøkere som ikke innvilges flyktningstatus eller fyller øvrige vilkår for opphold, skal returneres til hjemlandet.

Norsk praksis er basert på en bred vurdering av situasjonen på Sri Lanka, spesielt de forhold som har betydning for sivile tamilers generelle sikkerhets- og menneskerettighetssituasjon. Praksisen er i samsvar med praksis i de øvrige nordiske land og andre europeiske land. FNs høykommissær for flyktninger har gitt uttrykk for at situasjonen på Sri Lanka ikke er til hinder for tilbakesendelse til hjemlandet for asylsøkere som har fått avslag på sine asylsøknader etter en grundig og individuell vurdering, herunder at tamiler fra nord og øst kan returneres til Colombo.

Når faren for liv og sikkerhet vurderes, er det viktig å skille mellom de nordlige og østlige områdene og situasjonen i de områdene det er trygt å returnere til.

I områdene i nord og øst pågår det i dag krigshandlinger. Det er ingen tvil om at dette har fått alvorlige følger for sivilbefolkningen der. Til disse områdene returneres ingen.

Samtidig er det et faktum at sivilbefolkningen i de regjeringskontrollerte områdene i sør, herunder Colombo, ikke er direkte berørt av krigshandlingene. På grunn av faren for enkeltstående terrorhandlinger også i sør vil imidlertid tamilbefolkningen kunne bli undergitt omfattende kontrolltiltak. Bakgrunnen er srilankiske myndigheters antakelse om at LTTE står bak og er ansvarlig for slike terrorhandlinger.

Et sentralt sikkerhetstiltak er arrestasjon og kortvarig fengsling for å bringe den arrestertes identitet og bakgrunn på det rene. For dem som pågripes, innebærer dette at de blir holdt i arrest til undersøkelser er foretatt. I de langt fleste tilfellene går dette relativt raskt, og de arresterte blir løslatt i løpet av 1 til 24 timer.

De srilankiske tamiler som må reise tilbake til Sri Lanka, er personer som har fått sine søknader om asyl grundig vurdert i to instanser. Noen har også fått sine saker prøvd av norsk domstol. I deres saker er det konstatert at det ikke foreligger risiko for forfølgelse.

Asylsøkere med endelig avslag på søknad om asyl, plikter i utgangspunktet å forlate riket frivillig. Dersom asylsøkerne ikke retter seg etter vedtakene, vil de oppholdsnektede bli uttransportert.

Jeg kan opplyse at ca. 100 tamiler siden 1994 har reist tilbake til Sri Lanka etter avslag på sine søknader om asyl eller oppholdstillatelse i Norge. Norske myndigheter er ikke kjent med at noen av disse har vært utsatt for overgrep etter hjemkomsten.

Norske myndigheter legger fortsatt til grunn at den generelle sikkerhetssituasjonen for tamiler på Sri Lanka ikke tilsier at alle tamiler automatisk bør være vernet mot utsendelse til hjemlandet, alene grunnet deres etniske opprinnelse.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret.

Justisministeren gav uttrykk for bekymring, men prøvde samtidig å berolige med å si at det skjer en forsvarlig behandling. Det står i skarp kontrast til at det tamilske miljøet er ganske så desperat i dag. Det står i skarp kontrast til at folk prøver å begå sjølmord. Det viser at de føler seg svært så utrygge i forhold til den behandlingen som de blir utsatt for. Det er et faktum at det er borgerkrigslignende tilstander i deler av Sri Lanka, og krigen ser ut til å trappes opp. Det betyr at spenningen øker, og at faren for vilkårlige arrestasjoner øker også i Colombo.

Da vil jeg spørre justisministeren: Hva gjør departementet for å skaffe seg uavhengige opplysninger, og for å følge opp dem som nå blir sendt tilbake? Vi har opplysninger om at folk er blitt kastet i fengsel, er blitt banket opp og går i dekning av redsel for hva som skjer med dem i Colombo.

Statsråd Aud-Inger Aure: Som jeg sa i mitt første svar, innebærer norsk praksis at ingen blir returnert til Sri Lanka hvis de står i fare for å bli forfulgt. Vi er kjent med, som jeg opplyste, at for å fremskaffe riktig identitet og få avklart usikkerhetsforhold, hender det at folk blir arrestert, men da er de løslatt etter 1 til 24 timer.

De grundige undersøkelser som blir gjort fra norsk side, og det at vår praksis er i henhold til det Høykommissæren for flyktninger mener er forsvarlig, og også lik praksisen i Norden og andre europeiske land, skulle gi sikkerhet for at ingen blir returnert til forfølgelse. Det har norske myndigheter forpliktet seg til.

Ågot Valle (SV): Jeg konstaterer at vi er dypt uenige om hvorvidt folk blir sendt tilbake til forfølgelse. Jeg vil oppfordre statsråden til å stanse utsendingene og vurdere søknadene på nytt i lys av at det er fare for en opptrappet krig på Sri Lanka.

Men så refererte statsråden til praksis i andre land. Da er det sånn at Danmark har en avtale om utsending av 350 tamiler, samtidig som Danmark forplikter seg til å gi utførlige opplysninger om asylsøkere til Sri Lanka, og det er klart at myndighetene der er interessert i aktuelle fluktruter. Avtalen er framforhandlet av felles attaché – Norge og Danmark har felles attaché i Sri Lanka. Da er mitt spørsmål: Kan vi nå være helt sikre – helt sikre – på at det ikke er planer om å få til lignende avtaler mellom Norge og Sri Lanka som det er mellom Danmark og Sri Lanka?

Statsråd Aud-Inger Aure: Jeg kjenner ikke til den avtalen som skal foreligge mellom Sri Lanka og Danmark, og kan følgelig ikke si noe om den.

Det er riktig at vi har en felles utlendingsattaché, men oppgaven til denne attachéen er foruten å følge opp sikkerhets- og menneskerettighetssituasjonen på Sri Lanka å rapportere til norske myndigheter om erfaringen med retur av oppholdsnektede asylsøkere fra Norge og også fra andre vestlige land.

Det er ikke planer om å inngå slike avtaler som det representanten Valle henviser til, uten at jeg dermed har gått god for at slike i det hele tatt fins.

S p ø r s m å l 6

Frå representanten Sylvia Brustad til arbeids- og administrasjonsministeren:

«I Hamar Arbeiderblad 19. oktober 1998 kunne vi lese at flere og flere virksomheter søker etter stadig yngre folk når nye stillinger skal besettes. Mange stillingsannonser er rettet mot mennesker under 35 år. Det er positivt at unge folk er ettertraktet på arbeidsmarkedet, men det er bekymringsfullt at mange arbeidsgivere ifølge avisen ikke ser verdien av at folk som er over 35 år, også har noe å bidra med i arbeidslivet.

Hva mener statsråden om denne utviklingen, og hva kan gjøres for å endre den?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett.

S p ø r s m å l 7

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Det har hittil i år vært mange tragiske trafikkulykker på norske veier. Spesielt mange dødsulykker har det vært i Aust-Agder. Trafikkulykker med dødelig utgang eller med store menneskelige skader er ofte en ufattelig tragedie for dem det rammer, men også en stor belastning for samfunnet.

Vil statsråden redegjøre for hva myndighetene har tenkt å foreta seg for å få ned antall trafikkdrepte og trafikkskadde på norske veier i fremtiden?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg må få lov til å slutte meg til representanten Andersens utsagn om at trafikkulykker er tragedier for de involverte og deres nærmeste, så vel som at dette utgjør en stor belastning for samfunnet.

Selv om antallet skadde og drepte har vært stabilt over de siste årene, er det klart at trafikksikkerhetsarbeidet over tid har hatt effekt. Men jeg er likevel klar over at de foreløpige tall for i år, de ni første månedene, tyder på at vi vil få en økning i antallet drepte i forhold til 1997. Når det gjelder antall skadde, er tallene mer usikre. Det kan være variasjoner fra år til år, og det er derfor viktig at vi fokuserer på de langsiktige linjene.

I forslaget til budsjett for 1999 har jeg innenfor relativt trange økonomiske rammer søkt å fokusere på trafikksikkerheten på vegene.

Innen vegbudsjettet vil det fortsatt bli satset på forbedringer av veggnettet som gir trafikksikkerhetsgevinster, bl.a. vedlikehold. Departementet vil også prioritere arbeidet med å endre trafikantenes holdninger og atferd. Det vil bl.a. bli satset betydelig på økt bilbeltebruk gjennom informasjonstiltak og en økning av kontrollaktiviteten samt økt innsats for å høyne mengdetreningen for førerkortkandidater. Kontroll av tunge kjøretøyer vil også bli prioritert. På regelverksiden vil det bli fremmet forslag om lavere promillegrense, om forbud mot bruk av håndfri mobiltelefon under kjøring og om innføring av et prikkbelastningssystem.

Videre har jeg vært svært opptatt av problemstillingen rundt rassikring. Samferdselsdepartementet vil i løpet

av 1998 utarbeide en nasjonal plan for rassikring. Regjeringen har også gått inn for å videreføre styrkingen av trafikksikkerhetstilskuddet til kommunene.

Ellers vil Regjeringen i Nasjonal transportplan 2002-2011 som skal fremmes for Stortinget våren 2000, legge rammebetingelser for det framtidige trafikksikkerhetsarbeidet.

Når det gjelder den konkrete situasjonen i Aust-Agder, kan jeg opplyse at vegkontoret i fylket er i ferd med å utarbeide en plan for økt satsing på trafikksikkerhet i fylket. Det tas sikte på at hovedsatsingen rettes mot trafikantene for bedret atferd i trafikken.

Torbjørn Andersen (Frp): Dødsveiene i Aust-Agder er blant de desidert mest alvorlig ulykkesbelastede veiene her i landet, og noe må gjøres. Mange av ulykkene skyldes en oppblomstring av en vanvittig farskulturer i visse miljøer der helt ekstreme hastigheter er dagligdagse favorittøvelser. Men det er bare en del av det totale bildet.

Etter at dette spørsmålet ble innlevert, har det vært enda en tragisk trafikkulykke med dødelig utgang på veiene i Aust-Agder. Dødsoffer nr. 18 var et faktum før trykksverten var tørket på mitt spørretimespørsmål om denne saken. Det skjer nå langt flere dødsulykker i Aust-Agder enn i noe annet fylke i dette landet sett i forhold til folketallet. 18 dødsulykker er det dobbelte av antallet i 1997 og det tredobbelte av antallet i 1996. Kan samferdselsministeren tenke seg å arbeide for at det blir mulig å få utarbeidet en rapport med en mer dyptgripende analyse av de ulike årsakssammenhengene bak denne tragiske statistikken i Aust-Agder, sånn at vi kan sette inn mottiltak og få snudd den dramatiske trenden som vi har vært vitne til på veiene i Aust-Agder?

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg har dyp respekt og forståelse for representantens sterke engasjement og vil si at vegmyndighetene i Aust-Agder nå jobber med et spesielt opplegg for 1999 som har arbeidstittelen «Krafttak mot trafikkdøden». Målet er å få redusert antall drepte med 50 pst. På kort sikt er det begrenset hva som kan gjennomføres av fysiske tiltak, men i tillegg til enkelte mindre fysiske tiltak vil drifts- og vedlikeholdstiltakene rettes spesielt inn mot å forhindre dødsulykker. Hovedsatsingen vil likevel bli rettet mot trafikantene, og det vil her bli satset på kontroller og aksjoner for å forbedre atferden i trafikken.

Som representanten er jeg også kjent med den farskulturen som han nevner i sitt spørsmål til meg. Et virkemiddel som vi vil få raskt, er at vi vil komme tilbake i løpet av vinteren med et opplegg for ulykkesanalysekommisjoner for nettopp å få fram kunnskap om det som ligger bak ulykkene. Nå vil ikke de i første omgang dekke alle fylker, men de vil ha som oppdrag å skaffe innsikt. Jeg skal også ta med meg det synspunktet om det kan være noe spesielt å hente ved å be vegmyndighetene i Aust-Agder gå dypere inn i materialet, for i kampen

mot trafikkulykkene og trafikkdøden må vi bruke de midler vi har til rådighet.

Torbjørn Andersen (Frp): Jeg er glad for de signaler og de svar jeg får fra statsråden.

Jeg vil bare fokusere på en annen ting når det gjelder trafikksikkerhet, og det er det utstyret som finnes i nyere biler kontra eldre biler. Man kan litt lettvint si at i en bil fra 1970 omkommer man i en gitt ulykke. I en bil fra 1980 overlever man med store skader, mens i en bil fra 1990-tallet overlever man ganske greit i mange tilfeller. Det er stor forskjell på sikkerhetsutstyr i gamle og nye biler. Her kommer avgiftspolitikken for norske biler inn. Mener ikke statsråden at det ville være et viktig trekk når det gjelder å bedre trafikksikkerheten når ulykken først skjer, å få lavere avgift på spesielt sikkerhetsutstyr og gjerne lavere avgifter på norske nybiler? Det er etter mitt syn et stort problem.

Statsråd Odd Einar Dørum: Tidligere stortingsrepresentant Dørum og borger Dørum har stilt det samme spørsmålet som stortingsrepresentanten. Statsråden har dette svar: Jeg vet at Finansdepartementet nå jobber med å gå gjennom hele avgiftssystemet for å kunne få fram en bedre profil på det i forhold til miljøhensyn. De synspunkter som representanten fremmer, kommer jeg som regjeringsmedlem til å ta med meg tungt inn i det arbeidet.

S p ø r s m å l 8

Steinar Bastesen (TF): Jeg har et spørsmål til samferdselsministeren:

«Samarbeidsrådet for Vestlandet og Sørlandet (SAVOS) har i brev til samferdselsministeren 24. august 1998 fremmet forslag om hvordan man i SAVOS kan få ½-times ferjeavganger uten å investere i nye ferjer. Løsningen fra SAVOS er å ta ferjer fra Nord-Norge for å dekke Vestlandet bedre. Vegdirektoratet ble i møte med departementet 20. oktober 1998 bedt om å utrede dette forslaget.

Synes statsråden at det er riktig å bedre tilbudet i SAVOS-området ved å gjøre tilbudet i Nord-Norge dårligere?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg bekrefter at Samarbeidsrådet for Vest- og Sørlandet – SAVOS – har lagt fram et forslag til ferjedisponering som forutsetter halvtimes avganger på sambandene langs Kyststamvegen E39. Dette samsvarer med de langsiktige mål for stamvegsamband slik de er definert i Norsk veg- og vegtrafikkplan 1994-97, men som det ikke regnes med at en kan oppnå i inneværende vegplanperiode. I denne sammenheng ble det også spurt om en kunne finne fram til en mer samlet utnytting av ferjene langs hele kysten.

Jeg setter pris på at det blir søkt etter løsninger som kan gjøre avviklingen av ferjetrafikken mer effektiv enn det vi hittil har klart å oppnå. Vegdirektoratet har imidlertid gjort meg oppmerksom på de problemer det nevnte

spørsmålet kan medføre utenfor SAVOS-området. Jeg har likevel bedt direktoratet vurdere forslaget og undersøke om en eventuelt kan finne fram til en mer optimal disponering av ferjeflåten. Dette forutsetter imidlertid minnelige avtaler med eventuelle parter. Jeg forutsetter også uansett at en skal unngå uheldige konsekvenser for ferjetilbudet utenfor SAVOS-området. Det er etter min oppfatning slik at alle må tåle å bli spurt for å finne samarbeidsløsninger, men sentrale myndigheter verken kan eller vil diktere noe svar.

Jeg vil komme tilbake til saken og gi SAVOS et svar når Vegdirektoratets utredning om de ulike spørsmål de tok opp, foreligger.

P e r O v e W i d t h hadde her overtatt presidentplassen.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

En av begrunnelsene som SAVOS gav for å foreslå dette, var jo at halvparten av Norges eksport kommer fra Vestlandet. Hvis så er tilfellet, ville jeg jo anta – med all respekt for SAVOS – at den andre halvparten må komme fra Nord-Norge. At de da legger fram en plan for å få en slik luksus som halvtimes avganger, når vi i Nord-Norge må vente både to og tre, ja opptil åtte timer på ferjeavganger, synes jeg med respekt å melde er frekt, for ikke å si utidig. Jeg er enig i at man skal utnytte ferjemateriellet best mulig, men det er ikke tvil om at hvis det blir etablert en slik ordning på Vestlandet vinterstid som er planlagt, vil det jammen bli bråk fra vestlendingene hvis dette skal opphøre når det blir sommer og den virkelige trafikken setter inn.

Statsråd Odd Einar Dørum: Et liv i politikk har lært meg at kystens folk snakker et klart språk. Men det har også lært meg at en under fornuftige omstendigheter også kan finne praktiske løsninger. Jeg har ikke noe ønske om at noen skal dikteres. Jeg har selvfølgelig dyp innsikt i at det foregår en betydelig verdiskaping i nord. Representanten Bastesen har jo vært en iherdig pådriver for noe vi har fått til i budsjettet for neste år, nemlig et bedre ferjesamband til Lurøy. Derfor har jeg som utgangspunkt at når noen spør meg – uansett hvem som spør meg – undersøker jeg alltid en sak, basert på dette. Jeg vet f.eks. at Nordland fylke har kunnet være til hjelp i Finnmark når det gjelder Fatima-prosjektet. Det å spørre gjør vi alltid. Det å høre på et svar gjør vi også, og utgangspunktet mitt er at vi verken kan eller vil diktere noe svar.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker igjen for svaret, og jeg må også benytte anledningen til å si at det var flott å få igjennom den ferjeforbindelsen til Lurøy og å få rettet opp forholdene der. Det viser jo at det går an å ta opp ting så det får en positiv vending. Det håper jeg virkelig denne saken også får – at det kan bli en positiv ordning for folk på Vestlandet, men det må ikke gå ut over det tilbudet som er såre nødvendig å ha i Nord-Norge for å opprettholde det næringslivet vi har i nord.

Statsråd Odd Einar Dørum: I en tid med trange økonomiske rammer er det spleis og dugnad som gjelder. Utgangspunktet for spleis og dugnad er høflige spørsmål. Men kontante svar er også en del av virkeligheten. Spleis og dugnad forutsetter samarbeid, og jeg er ikke på noen som helst måte interessert i å sette kystfolket opp mot hverandre, vel vitende som jeg er om hvordan spenningene kan tenne langs kysten når vi beveger oss nord og sør for bestemte geografiske delingspunkter. Et liv i politikk har lært meg at det er best å bygge broer. Men det har også lært meg at folk som snakker i klart språk, tåler å bli spurt, for de klarer også å svare for seg.

S p ø r s m å l 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jan Johnsen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av kirke-, utdannings- og forskningsministeren.

Jan Johnsen (H): Jeg har et spørsmål til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, som jeg forstår vil bli besvart av samferdselsministeren:

«Lærekontrakt med full praktisk opplæring i lærebedrift kan inngås når lærlingen begynner i lære etter fylte 21 år. Dette medfører at lærlinger som har avsluttet et læreforhold, og som ønsker fagbrev i et beslektet fag, er avskåret fra dette før fylte 21 år.

Vil statsråden se på muligheten til å endre dette, slik at ungdom kan skaffe seg en bedre kompetanse også innenfor yrkesfag?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I Reform 94 ble det fastsatt at hovedmodellen for fagopplæring skulle være opplæring to år i skole etterfulgt av to år som lærling i lærebedrift. Dette ble gjort av flere grunner. Blant annet vil flere få mulighet til opplæring i bedrift når hver enkelt lærling har kortere tid i lærebedriften.

Lov om fagopplæring i arbeidslivet fastsetter i § 1 b femte ledd at det kan tegnes lærekontrakt med full opplæring i lærebedrift når lærlingen starter i lære etter fylte 21 år. Målsettingen med dette unntaket var at det skulle være mulig for ungdom som ikke hadde opplæringsrett, å få opplæring som lærling uten å måtte ta grunnkurs og VK I.

Slik loven er i dag, kan ungdom som ønsker å tegne lærekontrakt med full opplæring i bedrift, ikke gjøre dette før han eller hun er fylt 21 år. Loven er ikke til hinder for at vedkommende kan arbeide i det nye faget som ufaglært med målsetting om prøve med hjemmel i fagopplæringsloven § 20. En annen løsning er å arbeide som vanlig arbeidstaker fram til fylte 21 år, for deretter å tegne lærekontrakt. Lærlingen kan da få fradrag for praksistiden i bedriften.

Jeg ser problemet med den aldersgrensen som gjelder i dag. I de høringsmøtene departementet har hatt med partene i arbeidslivet i forbindelse med den planlagte meldingen til Stortinget om Reform 94, er spørsmålet om 21-årsgrensen reist. Problemstillingen henger sammen

med bl.a. strukturen i fagopplæringen, retten til videregående opplæring og tilgangen på læreplasser. Problemene her vil bli drøftet i meldingen.

Departementet vurderer grensen på 21 år i forbindelse med forslag til forskrifter til den nye opplæringsloven. Den nye loven forutsetter at unntak fra opplæringsordningen blir fastsatt i forskrifter. Forskriftene skal på høring på nyåret og vil bli fastsatt før den nye loven blir satt i verk.

Etter at meldingen om videregående opplæring er behandlet i Stortinget, vil jeg i forbindelse med ny forskrift ta avgjørelse i saken.

Jan Johnsen (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg forstår det faktisk slik at statsråden legger opp til å få til en ordning i dette spørsmålet.

Det er nemlig slik at en kokk som ønsker å bli servitør etter at han er utdannet kokk, må vente til fylte 21 år for å få fortsette med ny opplæring i det beslektede faget. Det er også slik at de som går over i et beslektet fag, vanligvis har redusert læretid, eksempelvis 18 måneder. Det vil være en styrke både for næringslivet og for den dette gjelder, å få lov til å gå automatisk over til et nytt fag med en gang vedkommende er ferdig med det første faget.

Jeg håper jeg har forstått svaret riktig, at dette vil det ligge en åpning for i de nye forskriftene som jeg forstår skal lages utpå nyåret.

Statsråd Odd Einar Dørum: Jeg kan bekrefte ut fra det svaret jeg har avgitt på vegne av statsråd Lilletun, at han er kjent med problemene. Det er også slik at den 21-årsgrensen som ble innført, var annerledes i første runde for Reform 94, det var snakk om 20 år. Det er også slik at i selve loven er det ingen 21-årsgrense.

Jeg er også vel kjent med at man i Voksenåsen-erklæringen, som er grunnlaget for regjeringen Bondevik, er opptatt av å sørge for at utdanningsretten – for å kalle det det – blir ivarett på en slik måte at det skal kunne vises større fleksibilitet. Det er selvfølgelig holdninger som blir tatt med i det videre arbeidet.

S p ø r s m å l 10

Fra representanten Rolf Reikvam til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Å sikre fremtidig rekruttering til forskerstillinger er en prioritert oppgave for de høyere utdanningsinstitusjonene. Rekrutteringen skjer hovedsakelig gjennom doktorgrad og post-doc.-stipendier. Størrelsen på stipendiet kan ikke konkurrere med de betingelser mange potensielle stipendiater kan få som lønn andre steder. Det må derfor settes inn ulike stimulerings tiltak.

Vil statsråden ta initiativ til å innføre ordningen igjen med at renten i Statens lånekasse for utdanning ikke løper i stipendperioden?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

S p ø r s m å l 11

Laila Kaland (A): Eg vil få stille følgjande spørsmål til helseministeren:

«Feilmedisinering og for liten kontroll med og opplysning om bruken av medisinar er eit aukande problem. Feil bruk av medisin rammar i stor grad dei eldre og kan medføre ein dårlegare livskvalitet med angst, depresjon, søvnløyse og uro.

Korleis meiner statsråden at vi kan få til ein betre kontroll med medisinbruken?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Legemidler er en av helsetjenestens viktigste innsatsfaktorer. Riktig anvendt representerer legemidlene en betydelig verdi i behandlingen av pasienter. Det er viktig at legens beslutning om å bruke legemidler bygger på best mulig dokumentert og nøytral kunnskap og en helhetlig vurdering av pasientens behov. Et viktig bidrag fra statens side er å se til at legene får tilgang til produsentnøytral informasjon. Det blir i dag gjort gjennom at staten helt eller delvis finansierer en rekke produsentuavhengige tiltak.

Representanten Kaland har rett i at vi i dag vet for lite om hvordan legemidler faktisk brukes, både blant unge og eldre brukere. Det vi vet, er at mer enn halvparten av legemidlene blir brukt av personer over 65 år. Samtidig er det grunn til å tro at ikke all legemiddelforskrivning er like hensiktsmessig, noe eksistensen av legemiddelskader indikerer. Jeg vil se nærmere på hvordan vi kan få omsatt kunnskap til praksis. Et viktig tiltak i denne sammenheng er å få etablert en god og mer detaljert legemiddelstatistikk basert på hva som forskrives for hvilke lidelser og til hvilke grupper. Dette vil kunne bidra til å gi legene bedre mulighet til selv å vurdere sin egen forskrivning, og gi legemiddel- og tilsynsmyndighetene bedre oversikt over hvor eventuelle tiltak bør settes inn. Erfaringer fra lokalt samarbeid mellom leger og farmasøyter viser at diskusjon om legemiddelbruk på grunnlag av statistikk over egen forskrivning kan gi gode resultater. Jeg vil i det varslede stortingsdokumentet om legemiddelpolitikken komme nærmere tilbake til spørsmålet om anonymisert, reseptbasert legemiddelstatistikk og hvordan denne kan brukes i kvalitetssikring av legemiddelforskrivning.

Legemidler må håndteres forsvarlig og brukes i henhold til legens forskrivning. Mange undersøkelser viser at feilbruk av legemidler er et stort problem både i primærhelsetjenesten og i helseinstitusjoner. Det er her et betydelig forbedringspotensial.

Mindre feil i håndtering og bruk av legemidler vil gi både helsemessige og økonomiske gevinster. Virkemidler for å oppnå dette kan være økt bruk av dosedispensering, som innebærer individuelt tilpassede medisinesker med angivelse av når medisinen skal tas, krav om forskrivning av mindre startpakninger ved oppstart av medikamentell behandling osv. Ytterligere begrensninger i mengden medisin som tillates hentet ut fra apotek for en gitt tidsperiode, er også aktuelt. På denne måten reduseres mengden av medikamenter som brukeren skal holde

orden på. Jeg vil også komme tilbake til disse tiltakene i mer detaljert form i det varslede stortingsdokumentet om legemiddelpolitikken senere i høst.

Det viktigste er likevel at helsepersonell har tid og kunnskap til å gi pasienten skikkelig forklaring på legemiddelbruken. Fastlegereformen vil kunne bedre situasjonen gjennom å etablere sterk kontakt mellom pasienten og den faste legen basert på bedre kjennskap til de pasientene den enkelte lege har ansvaret for.

Laila Kaland (A): Eg vil takke statsråden for eit godt svar.

Eg trur kvalitetssikring på dette området er heilt naudsynt i tida framover. Eg er også glad for at statsråden vil kome tilbake med eit stortingsdokument om korleis desse problema skal løysast.

Eg trur at feil bruk av medikament i dag er eit kjempestort helseproblem og gjer at mange får ein dårleg livssituasjon. I verste fall kan det også ha ein dødeleg utgang.

I tillegg til fastlegeordninga, som eg trur er veldig viktig, kanskje ikkje minst ut frå dei eldre sin situasjon, er det viktig at statsråden vurderer blå resept-ordninga. Kan det vere mogleg at blå resept blir utskriven for f.eks. ein månad om gongen?

Det andre eg har lyst til å peike på, er noko som eg har lese i avisa tidlegare, at det er ei utruleg opphoping av medisinar i norske medisinskap, faktisk for ca. 400 mill. kr. Dette er jo pengar som kunne vore brukte til helseforebyggjande tiltak. Eg er også einig i at tiltak overfor helsepersonellet, med sikte på betre informasjon, betre kontroll med medisinane og kasting av gamle medisinar må vere eit viktig område å sjå på.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Jeg kan bekrefte at spørsmålet om begrensninger i mengden medisin som tillates levert ut for en gitt tidsperiode, er aktuelt og vil bli vurdert i dette legemiddeldokumentet, f.eks. forskrivning for en måneds forbruk istedenfor det som i stor grad er vanlig i dag, nemlig tre måneders forbruk av gangen. Jeg tror at dette sammen med et tiltak som jeg nevnte, dosedispensering, vil bidra til riktigere bruk, og det vil bidra til at vi får en mindre opphoping av medisiner i private hjem og mindre feilbruk, som jeg er helt enig i er et betydelig samfunnsproblem som vi må til livs.

Jeg har tro på at de tiltak vi etter hvert vil legge fram for Stortinget, vil være med og bidra til dette.

Laila Kaland (A): Dette blir meir ein kommentar. Før eg kom inn på Stortinget jobba eg som sjukepleiar-sjef i ein kommune. Det som eg ofte syntest var skremmande, var at når eldre folk, f.eks. mannen i huset, hadde fått medisinar, så delte han kanskje desse med kona og andre i familien. For det verka bra på han, og då trudde han også det verka bra på folk som han var saman med. Så ikkje minst må informasjonen frå det helsepersonellet som har med dette å gjere, bli betre. Både fastlegane, sjukepleiarane og hjelpepleiarane må bli flinkare til å informere om kor gale det er å bruke tilfeldig medisin for den

som absolutt ikkje skal ha det. Vi står altså framfor ei veldig viktig oppgåve, som eg er glad for at helsestatsråden no vil gripe fatt i, for eg trur dette vil betre livssituasjonen veldig for dei det gjeld.

S p ø r s m å l 1 2

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Hvis en livsfarlig pandemi slår til i Norge, vil det ikke være mulig å få kjøpt vaksine på verdensmarkedet. Det er derfor viktig å starte vaksineproduksjon i en normalsituasjon. Når pandemien er her, vil det være for sent å lære seg det. Vi har i dag en nyopprettet vaksinefabrikk som kan produsere ca. 350 000 doser.

Vil statsråden sørge for at vi kan starte produksjon av influensavaksine, slik at vi er forberedt når pandemien slår til?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: En influensapandemi kan oppstå når det opptrer et helt nytt influensavirus som menneskene ikke har immunitet mot. Slike nye virus har opptrådt fire ganger i løpet av dette århundret. I løpet av de siste 50 år var asiasyken i 1957 og hongkongsyken i 1968 slike pandemier, og spanskesyken i 1918 er den alvorligste influensapandemi man kjenner.

Før det nye influensavirus opptrer og gir sykdom, er det ikke mulig å gjette hvordan neste pandemivirus vil se ut. Det er derfor ikke mulig for noen vaksineprodusent å starte vaksineproduksjon før et nytt virus har gitt de første sykdomstilfeller.

Vanligvis har nye influensavirus først opptrådt i Kina eller andre deler av Sørøst-Asia. Hittil har det tatt et halvt til ett år før sykdommen har nådd vår del av verden. Det er denne perioden man har til å utvikle og produsere vaksine mot det aktuelle influensaviruset. Enkelte ganger har pandemien gått i flere bølger, slik at også en vaksine som er klar noe senere, kan få betydelig forebyggende effekt. Norge har så langt basert sin beredskap mot influensa på import av vaksine fra utlandet.

«Fabrikken» det henvises til, er de nybygde lokaler beregnet til vaksineproduksjon ved Statens institutt for folkehelse. Der er det meningen å produsere influensavaksine, først og fremst med tanke på faglig og produksjonsmessig beredskap, eksempelvis for en pandemisituasjon. Forberedelsene til produksjon av influensavaksine kan starte så fort produksjonen av meningokokk B-vaksine er godt i gang, sannsynligvis mot slutten av neste år – dette fordi det har vært hensiktsmessig for Folkehelsen å konsentrere arbeidet om produksjon av en type vaksine før en setter i gang arbeidet med produksjon av influensavaksinen.

Fra årsskiftet 1997-98 har for øvrig Statens institutt for folkehelse i samarbeid med Statens helsetilsyn startet utarbeidelsen av en nasjonal beredskapsplan mot influensapandemier.

Norge er allerede i dag knyttet opp til det WHO-baserte overvåkingssystem som skal varsle om en truende influensapandemi.

Planen skal legge til rette for best mulig forebygging og behandling av befolkningen ved en eventuell pandemi ved bl.a. å sikre tilgang på vaksine og medikamenter mot influensaen og dens komplikasjoner. Den vil også ta for seg de omprioriteringer innen helsevesenet som det kan bli behov for under en alvorlig pandemi.

Ved en omfattende pandemi vil mange viktige samfunnsfunksjoner kunne påvirkes. Beredskapen og dermed planene for de mest alvorlige scenarier må derfor være meget omfattende.

Arbeidet med dette plandokumentet er forutsatt sluttført innen 1. juli neste år.

Jan Johnsen (H): Jeg takker ministeren for svaret, som jeg synes var fyllestgjørende og greit. Jeg vil bare ha én presisering: Har jeg forstått det riktig når jeg oppfatter ministeren slik at man vil gå i gang med produksjonen av denne influensavaksinen som han nevner, når produksjon av vaksinen mot hjernehinnebetennelse er ferdig, og at strategien for beredskapen da blir lagt for en eventuell ny pandemi?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Ja, arbeidet med en omfattende beredskapsplan for denne type tilfeller er allerede igangsatt og vil som nevnt bli sluttført midt i neste år. Når det gjelder spørsmålet om produksjon i Norge av vaksine mot influensa, er Folkehelsens opplegg at man så snart man har kommet skikkelig i gang med meningokokk B-vaksineproduksjonen, vil starte arbeidet med produksjon av en slik influensavaksine.

Jan Johnsen (H): Jeg takker igjen for svaret, og jeg er blitt overbevist om at den situasjonen som jeg har nevnt, har Regjeringen og Folkehelsen tatt alvorlig og er i full gang med å skaffe beredskap for. Det er betryggende for oss som – i alle fall foreløpig – har vært så heldige å gå klar av de store pandemiene.

S p ø r s m å l 1 3

Fra representanten Hallgeir H. Langeland til olje- og energiministeren:

«Statoil og ICA/Hakon har nå inngått intensjonsavtale om å etablere et felles selskap som blant annet gjelder eierskap og drift av Statoils 1500 bensinstasjoner i Skandinavia. Det arbeides med en eiermodell som innebærer at ICA/Hakon-gruppen kjøper ca. 50 pst. av aksjene i det nye selskapet.

På bakgrunn av Hakon-gruppens opptreden i det siste, og det faktum at dette er et direkte skritt mot privatisering av en del av Statoils virksomhet, bes statsråden klargjøre om det er aktuelt å gripe inn overfor selskapet.»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.
Spørsmål 14 er besvart tidligere.
Da er vi ferdig med sak nr. 1.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 12.25.
